Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 26 октябрь, 1976 шу. ● № 130 (5641). ● Мах 2 кеп.

Сийле а хоастам а хилба юрта боахама къахьегамхошта, промышленни предприятей, транспортни, заготовительни организацей болхлошта, ялат а кхыйола юртбоахама продукташ а яхареи паччахьалкхенга йохкареи доккхий социалистически декхараш толаме кхоачашделга шоай хьинарерча къахьегамца Іалаш мел дахьашта!

(КПСС ЦК ТІахьехамашцара).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМАХ БОЛА

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1976 шера 25 октябре хьайийллар КПСС Центральни Комитета аргІанара Пленум.

Пленумо ладийгІар «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара паччахьалкхен пхе шера планеи 1977 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара паччахьалкхен планеи хьакъехьа» СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. Байбаковеи «1977 шерарча СССР паччахьалкхен бюджетеи 1975 шера СССР паччахьалкхен бюджет кхоачашъяреи хьакъехьа» СССР финансай министра нов. В. Ф. Гарбузовеи яьча докладашка.

Пленуме доккха къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева. Из кепайоазон тІа хургда.

Докладех йолча пренешка къамаьлаш дир: В. В. Щербицке — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, Д. А. Кунаева — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, М. С. Соломенцева — РСФСР Министрий Совета Председатела, Т. Я. Киселева — Белорусски ССР Министрий Совета председатела, Г. А. Алиева — Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. В. Гришина — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара, С. Ф. Медунова — КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара.

Пленум дІахо болх беш я.

КЕРДА ТОЛАМАШ ДОАХАРГДА!

Москва, Кремль

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага, КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъостага Леонид Ильич БРЕЖНЕВГА

Дукха веза Леонид ИльичІ Тахан Нохч-ГІалгІайчен лаьтта доккха, дега гІоза цІей да. Массанахьа а дегаш гІоздаьинеи уйлаш айеннеи ба нах. Уж дега гІоза уйлаш чуйоссаьй паччахьалкхенга ялат, комсаш, сом, коартолаш йохкара тІайица хинна доккхагІдола социалистически декхараш кхоачашдарах орденаш лелаеча тха республика юрта боахама болхлой, беррига къахьегамхой къоабалбеш Іа дег тІара дайтача моаршало.

Тхона торжественни а дог гІоздаьнна а долча укх дийнахьа, оаха, республикански митинге дакъа поацараша, хьона, веза Леонид Ильич, республика беррига къахьегамхой цІерагІа дег тІара баркал оал тха къахьегама боккха мах барах. Тхона массанена а деза долча Іа дайтача моаршало тхо тІахьех вай сийлахь-йоккхача Даьхен сийле яккхара тІехьа керда хІамаш карагІдувлара. Оаха тешам лу Хьона иттлагІча пятилетка Іалаьмате доккхий декхараш толамца кхоачашдара, вай паччахьалкхен экономика дІахо айяра, цун низ чІоагІбара тхоай низаш, знанеш, хьинар кходергдоацилгах.

Даьхача толамаша гІадбигача Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша къаьстта чІоагІа дега тоам хулаш тІаэц Іалаьмате йоккхача ерригача вай Даьхен юрта боахама къахьегамхошта карагІдаьннараш. Мехка лаьтта леладераша сийле йовккхаш болх бир кердача пятилетка хьалхарча шера, дикка алсамъяьккай паччахьалкхен ялата ресурсаш. Уж толамаш — юртара парте политика лоарзагІа ца йоалаш чакхъяхарах, механизаци, мелиораци, химизаци, специализаци яра хьадда чакхдаьхача гІулакхех хьахиннар, колхозийи совхозийи материально-технически база дегІаярах, Іилманеи хьалха латтача опытаи карагІдаьннараш производствана юкъедоаладарах, лаьтта леладара культура айяларах хьахиннар.

Из деррига а бахьан тхо декхарийла да вай дулхах-цІийх йолча Коммунистически партена, ленински Центральни Комитета, ЦК Политбюрона, Хьона хьайна, веза Леонид Ильич. ШоллагІча итт шера керте латт Хьо вай парте генеральни штаба. Цу шерашка Хьа хьаькъалерча хьалхленца Іалаьмате доккха хувцамаш хиннад. Вай партеи мехкеи юхаметта а оттаь чІоагІъяьй цар вахарцареи балхацареи ленински принципаш. ЦІаккха ца хиннача тайпара лакхденнад вай Даьхен сий, кхы а чІоагІагІа чІоагІъеннай социализма дунеи система, Советски паччахьалкхен машар безаш йола политика бахьан долаш дунеи халкъашта юкъерча гІулакхашкара кхохкам кІаьдбеннаб. Цу дерриганешта юкъе Іалаьмате доккха дакъа дихьад Іа Іайха, веза Леонид Ильич. Из дика кхета а ду, цун боккха мах а бу вай парте, беррига советски наха, миллионаш, миллионаш болча дерригача дунеи тІарча наха. Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша, дерригача вай халкъо а санна чІоагІа баркал оал Хьона Іа дег тІара советски сага, вай Даьхе тоаяра масса хана йоакхо яр, кІаьд ца луш машар тІехьа чІоагІа къовсам лоаттабар бахьан долаш.

Республика къахьегамхоша Іа дІайха, дас дойташ санна моаршал дайтарах тахан Хьона чІоагІа баркал а оалаш, цІенача дег тІара тхона лов Хьо, веза Леонид Ильич, могаш маьрша хилар, дерригача советски халкъа ираз бахьаи, вай дукха еза Даьхе тоаяр духьа дукхача шерашка вахар.

Юрта боахаме карагІдаьннараш чІоагІдар, дебадар, промышленносте, гІишлошъеча, халкъа боахама кхыча довкъошка планаш толамца кхоачашъяр ловш Іа дайта моаршал оаха тІаийцад республика беррига къахьегамхой, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий доккха декхар санна.

Оаха дика кхетаду карагІдаьннача толамех лоІам хинна, са-тем хинна Іе йиш йоацилга. Общественни производства эффективность лакхъяра, арахеца продукци дикагІа хилийтара пайда эцанза йола торонаш кхы а дукха я тха.

Хьа дІайхача моаршало, хьехамо, веза Леонид Ильич, Советски Союза Коммунистически парте XXV исторически съездо оттадаь доккхий декхараш кхоачашдеча керда толамаш дахара тха дегаш айду.

Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — Іилман коммунизма парти, тохкамех чакхъяьнна болхлой класса, дерригача советски халкъа авангардІ

ЧІоагІ а лойла тоа а лойла вай Сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

РЕСПУБЛИКАНСКИ МИТИНГА ДОАКЪАШХОША НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий! Республика ахархоша дикка толамаш даьхад — паччахьалкхенга ялат, комсаш, сом, коартолаш йохкара социалистически декхараш кхоачашдяьд. Юрта боахама болхлой, городашка бахача наьха, кхашка а ялат дІакхухьача а хьинаре къа мел хьийгарий къахьегамах хьахиннар да из.

Оаха, митинга доакъашхоша, орденаш лелаеча Нохч-ГІалгІайчене бахача беррига наха а санна чІоагІа гІаддаха тІаийцад КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева дайтача моаршала тІа вай къахьегама иштта лакха мах бар. Цун дІайхача а дег тІара доагІача а дешаша Советски Союза Коммунистически парте XXV съездо оттадаь исторически декхараш кхоачашдеча керда толамаш дахара тІахьех вай.

Юрта боахама къахьегамхошта тахан карагІдаьннар — вай дерригача кхоачамех пайда ийцаб яхилга дац.

Оаха тІахьех шо, деза новкъостий укх шера паччахьалкхен планаши социалистически декхараши ерригача коллективаша толаме кхоачашъелга Іалашдара производства ерригача торонех биззагІа пайда эца, хІара производственни участке, хІара болхлой моттиге эффективности дикали дІахо тоаелга Іалашде.

Тхо чІоаггІа тешаш да хІанзара кхашкара балхаш толаме чакхдахара, хьатІадоагІача шерарча хьувкъама тешшаме лард йоллара юрташкарча къахьегамхоша дерригa а дергхиларах. Вай декхар сенах латт аьлча, из латт, хІара шера цхьан гектара тІара 23 центнерал кІезигагІа доацаш ялат чуйидарах а 550 эзар тоннал кІезигагІа доацаш из гулдарах а.

Бехктокхаме ха тІаэттай хьайбай боахаме. Фермай болхлоша дика Іангара даха деза хьайбаш, цар продуктивность лакхъе еза, уж тІера далийта йиш яц.

ИттлагІча пятилетке хьалхара шу — 1976 шу доаггІача тайпара чакхдаккхара а 1977 шу кердача толамашца дІадоладара а воай низ дІа мел кхоачар де декхарийла да вай.

Деза новкъостийІ Сийлахь-доккхача цІейна — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара накъадолх вай. Пятилетка шоллагІча шера а заданеш ханал хьалха кхоачашьярца езъергья вай сийлахь юбилей. Воашкара доаггІаш дола дакъа юкъехьоргда вай КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра.

СУРТА ТІА: В. И. Ленина цІерагІча культура Двореце, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошка дайтача моаршала письмона хетаяь республикански митинг йолча хана.

ОКТЯБРА НАКЪАБОЛХАШ

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь, накъаболх Грозненски гІишлой материалий № 2 йолча комбината болхлой Октябра 59 шу дизара. Шу доладеннача хана дениз шоаш доаха къахьегама толамаш кхы а лакхде гІерт уж. ХІаьта укх шера ийс бетта план тІехкхоачашъяьй комбинато. Товарни продукци планагІа 5654 эзар сома маьха арахеца йоагІача 5895 эзар сома маьха хийцар. ХІаьта иштта дика кхоачашйир реализаце план а. ЙоагІачул 249 эзар сома мах болча продукцена реализаци йир.

Къаьстта йоккха котало яьккхар коллективо эффективни лицевойи блокаш арахецара. ХІама ма эшшаш 150 процентага кхаьчар план.

ГІишлой материалий предприятешта юкъе латтача социалистически яхье вІаштта, йиь кварталe дІа ца хецаш объединене карара кара тела ЦІе байракх лелаю комбината коллективо.

ИттлагІча пятилетке, эттача Ерригроссийски социалистически яхье хьалхарча кварталe кхоалагІеи шоллагІа кварталe шоллагІеи моттигаш яьхар комбината болхлоша.

— КхоалагІча квартала итогаш хІанз а яь яьннац, — йоах постпойкома председатела Виктор Петрович Багалова. — Бакъда тхо тешаш да оахош хьалхарчеи шоллагІеи квартадашка лаьцачул вогІа моттиг тхоашка кхоачарг ца хиларах.

Дукха ба комбинате шоай балха нормаш гаьнна тІехкхоачашъеш болa нах.

7 ноябрь тІакхоачаш шера йола план кхоачашъяра тІехьа яхь а лаьца, къахьегаш ба шоллагІча цехера обжигальщица коммунистка Огнева Марфа Васильевна, кхоалагІча цехера осадщица Камкова Евгения Васильевна, йиьлагІча цехера съемщица Акуева ПаьтІамат Вахаевна, кхы дукхабараш а. ХІаьта сентябрь бетта дениз пятилетка шоллагІча шера чотах болх беш ва цхьоалагІча цехера выставщик Виситаев Ширвани, крановщица машинистка Маринкина Алла Захаровна.

Шера тІаийца декхар 1340 эзар кирпичк араяккха долаш Виситаева 25 сентябрь тІакхоачаш 1379 эзар кирпичк араяьккхар, хІаьта из ха тІакхоачаш 3112 эзар кирпичк дІаэзаяьлар Маринкина. Из хул цо шера тІаийцача декхарел 62 эзар кирпичк совгІа.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 59 шу дизара доккхий производственни толамаш даьха накъагІоргхиларах дог тийша ба комбината болхлой.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Российски Федераце къахьегамхошка

Колхозхой, совхозий болхлой, механизатораш, боахамий кулгалхойи специалисташи, юртбоахамеи заготовительни органий болхлой, промышленни предприятей, транспортни организацей, дешара заведеней коллективаш, партийни, советски профсоюзни, комсомольски болхлой, Россе ялат хьувкъадара тІехьа низ ца кхобеш къа мел хьигайраш йоккха къахьегама котало яккхарца дег тІара даькъала бувц аз.

Даьхен амбарашка 52 миллиони 227 эзари тони ялат чутассар — мехка ялата ресурсашта юкъе доккха дакъа юкъедахьар, хІаьта цхьаккха шеко яц из хоам беррига советски наха чІоагІа дика а хеташ тІаэцаргхиларах.

Российски Федераце колхозашкеи совхозашкеи карагІдаьннар — из да парте аграрни политика леррагІа чакхъяхарах хьахиннар, эзараш а эзараш а болча юрта боахама болхлоша — ялат хьувкъадара бокъонца болча турпалаша, республика беррига къахьегамхоша шоай низ ца кхобеш хьийгача къих хьахиннар, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаша боккха организаторски политически болх барах хьахиннар.

КПСС Центральни Комитет чІоагІа тешаш я колхозийи совхозийи дегІаенача материально-технически базах, Іилмана карагІдаьннарехи хьалха латтача опытахи коггІортолга а еш Российски Федераце къахьегамхоша дІахо а ялат, шекара свекла, ганараш, коартол, баьцадааараш, сом, иштта кхыйола а культураш дукхагІа яхара тІехьа хьинаре къовсам лоаттабергхиларах, хьайбай боахам сихха дегІабоалабергхиларах, промышленносте, халкъа боахама кхыча доакъошка иттлагІча пятилетка хьалхара шу толаме чакхдоаккхаргхиларах.

Деза новкъостий, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тІехьа лоаттабеча къовсаме оаш кхы а доккхагІа толамаш дахар лов сона.

Л. БРЕЖНЕВ.

РОССИЙСКИ ФЕДЕРАЦЕ ЯЛАТ КХЕДЕРИЙ КОТАЛО

Даьхен амбарашка 52 миллиони 227 эзари тони ялат чутессад

КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачашъяра тІатеІІа къовсам а лоаттабеш Российски Федераце юртбоахама къахьегамхоша ялата культурай дика хьувкъам кхебаьб, иттлагІча пятилетка хьалхара шу боккха толам а боаккхаш белгалдаьд. Даьхен амбарашка чутессад 52227 эзар тонн, е 3 миллиарди 188 миллиони пунт ялат, из хул дІадала лийрхІачул дукхагІа. Иззал дукха ялат республике эггара хьалха даьккхад. ТІехкхоачашъяьй чІоагІа кІа дохкара планаш. Паччахьалкхенга ялат дІахо дохкаш да.

Республика колхозашеи совхозашеи шоаш йизза Іалашъяьй бІаьсти дІадувргдолча культура фуца, хІаьта иштта тІехкхоачашъяьй сортагІа дола фу дохкара заданеш а.

Республике ялат дукхагІа даккхараи кийчдараи доккха дакъа юкъедихьад социалистически яхьа инициатораша — Кубана лаьтта леладераша, цар дикача гІулакха боккха мах баьб КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева.

Цу тІахьехама жоп луш 45 областо, краю, автономни республико дикка тІехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара планаш. Къаьстта доккха дакъа мехка ялата кхоачамашта юкъедихьад 5 миллион тони совгІа ялат дехкача Оренбургски областа лаьтта леладераша. Толамца кхоачашдаьд доккхагІдола социалистически декхараш, паччахьалкхен амбарашка 4800 эзар тони ялат чутессача Волгоградски областа ялат кхедераша, Саратовски областа — 4253 эзар тони, Башкирски АССР—2445 эзар тони. Куйбышевски областа — 2030 эзар тони, Татарски АССР — 1646 эзар тони, Пензенски областа— 1200 эзар тони, Ульяновски областа — 1132 эзар тони, хІаьта Поволжьерча ерригача колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенга дехкад миллиард пунт совгІа ялат.

Іалаьмате дика толамаш даьхад паччахьалкхенга 4 миллион тони ялат дехкача Ростовски областа къахьегамхоша, Воронежски областа — 1,9 миллион тони, хІаьта Тамбовски, Курски, Белгородски областашкарча колхозашеи совхозашеи ялат дІаэцача дукхташка дІадахьийтад хІаране цхьацца миллион тони ялат.

Ялат дохкара шоай планаш тІехкхоачашъяьй Липецки, Рязански, Тульски, Орловски Амурски, кхыча областашкарча юртбоахама болхлоша а.

«РСФСР Іаьржа доацача лаьттай зоне юрта боахам дІахо дегІабоалабара де дезарех» яхача КПСС ЦК-ай СССР Министрий Советеи Соцам кхоачаш а беш Нечерноземьерча колхозашеи совхозашеи ялат дукхагІа даькхад. Укх шера цу зоне даьккха деррига ялат 26 миллион тони да, хьалха дІаяхача пятилетка хІара шера юкъера лаьрхІача даьккхачул 6 миллион тони дукхагІа. ХІара гектара тІара зоне гІолла даьккха ялат эггара дикагІа ялат хьийкъача 1973 шера даьккхачул 2,6 центнер дукхагІа да. Нечерноземьерча дукхача колхозашеи совхозашеи хІара гектара тІара чуденад 40—45 центнер ялат.

Іалама халонаша еш хинна духьаленаш эша а еш колхозхоша, совхозий болхлоша, механизатораша, специалисташа заготовительни организацей болхлоша, юрташкарча беррига къахьегамхоша укх шера къаьстта чІоагІа говзал лакхъяь, техниках дикагІа пайда эцаш шоашта мел могаргдаьд кхедаь ялат чуэцара, из дІахьа деззача дІадахьийтара лорадара. Ялат бахьан лоаттабеча къовсаме бокъонца организатораш хинна дІаэттар партийни организацеш, коммунисташ, комсомольцаш, советски, профсоюзни органаш.

Республика колхозаштеи совхозаштеи ялат чуэцеи из паччахьалкхенга дохкеи доккха новкъостал дир городашкарча къахьегамхоша, промышленни предприятеша, транспортни организацей болхлоша, студенташа, Советски Эскара автомобильни подразделенеша.

Гуйран халача хьалашка тІатеІІа болх беш латт шекара свекла, коартол, баьцадааараш, сом, комсаш, гидуаргаш соя, кхыйола юртбоахама культураш чуийца яха а паччахьалкхенга йохка а гІерташ.

Новкъоста Л. И Брежнева хьехамашка хьежжа Россе ялат кхедераш тІатеІІа болх беш ба тІадоагІача шера боккха хьувкъам кхебара эшаш дола хьалаш хьадеча. Республика хьайбаш леладераша чІоагІа къахьег дика вІаштІехьдаьккха хьайбаш Іангара даха, хьайбай продуктивность лакхъе, уж дебаде, паччахьалкхенга дулх шура, кхыйола продукци йохкара план кхоачашъелга Іалашде гІерташ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета

НОВ. А. Д. ЗАЗУЛИНАНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР «ЗАСЛУЖЕННИ ЭКОНОМИСТ» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика халкъа боахама экономика дегІайоалаеча доккхий гІулакхаш карагІдувларахи, планови органашка дукхача шерашкеи беркатеи болх барахи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни экономист яха сийлен цІи лойла нов. Зазулина Анна Дмитриевнана — Нохч-ГІалгІай АССР Госплана промышленни отдела начальника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
20 октябрь, 1976 шу.

Нов. А. Я. РОМАНОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, советски органашка беркате болх барах, КПСС мугІарашка вола шоаз ткъе итт шу дизарца дувзаденна Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. Романов Алексей Яковлевича — Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума юрисконсульта.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
20 октябрь, 1976 шу.

Парторганизацешка отчеташи хоржамаши

БОЛХ ЦIЕНХАШТТА ТОАБЕ БЕЗА

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча лоархIаме лакъа юкъедахьа дезаш ба вай мехкара гIишлошъераш. цу даькъе «Чечингсельстрой» треста тха ПМК-432 къахьегамхой а. аьнна белгалдаьккхар укх деношка шоай коллективерча коммунистий отчетно-хоржамий собране доклад яьча парторганизаце секретара нов. Бузаровас.

Доклайчика ПМК производственни участкаша, бригадаша шоай декхараш мишта кхоачашду хьахьекхар. Ма-дарра аьлча, гIулакхаш да веларгволащ дац. Коллективо кхоачашдаьдац 1975 шерара социалистически декхараш меттел производственни план а.

Хайра эргадаьннадац гIулакх укх шера а. ГенподрядагIа йола нийс бетта план 80.3 процента. шоай низаца деча балхий яр 97 процента, къахьегама овсарле лакхъяра план 85.6 процента мара кхоачашъяьяц.

Бакъда. укх тIеххьарча бетташка балхий темпаш кIезигдукха лакхъяла йолаеннай. Цо доглоахилга хьаьй бIарччача шера план а кхоачашъергхиларах. Иштта, генподрядагIа йола сентябрь бетта план 101.4 процентаи шоай низаца деча балхий яр 106,9 процентаи кхоачашъяьй.

ДIахо йодача хана тIагIерта къа ца хьеге шера план кхоачашъе вIаштIехьдаргдац гIишлошъерий. Собране къамаьл мел даьчар белгалдоахар из, тIаккха цига тIайпача сонам тIа а дIаяздир цу гIулакха производствера еррига торонаш коммунистийи къахьегамхойи хьинари оарцагIдаккха дезаш долга.

Болх вIаштIехьбоаккхача дукха кхоачамбоацараш долга белгалдаьккха ца Iеш уж хьалха хинна а хIанз долаш а хилара бахьанаш, овлаш хьагучадаха гIертар коммунисташ. План кхоачашъяра чIоагIа Iаткъаш хIама да тресто ПМК-на еш йола материально - технически снабжени во хилар. Производства хьашташа дIа ма-лехкхара яц из. Ханханнахьа хьателац аьшкабетонни дахчани изделеш, хьу, цемент. ГIишлон материалаш, механизмаш, автотранспорт тоъаш йоацашше а треста УПТК-ра хьаэца йиш хилац кхоачам болаш запасни оатхалаш, хьамча хIамаш, автомашинай камераш, яхаш леткъар собране.

ПМК болх юхабеттача бахьанех ца! да субподрядни организацеша шоашка доагIача даькъе балхаш тIехьдоахаш хилар, тIаккха объекташ эксплуатаце дIателилга а юкъагI ца дисача далац.

Коммуниста нов. Дидигова белгалдаьккхар, кхаь объекте, цу даькъе Серноводски юртбоахама техникуме хьалъеча столове а, дерригa гIишлон балхаш йистедаьннад, бакъда субподрядни организацеша санитарно-технически балхаш чакх ца дахар бахьан долаш уж эксплуатаце дIаяла йиш йоацаш йисай. Цу хьакъехьа тхона новкъостал де доагIа КПСС Назрановски райкома промышленно - транспортни отдело, аьлар нов. Дидигова.

Бакъда, собране нийса белгал ма-даккхара, план кхоачаш ца еш йисара керттера бахьан шоай коллектива балха гIулакхех тийша хиннад. ПМК кхоачам болаш бац лакха квалификаци йола болхлой, геттара дукха хувцалу балха тIа кадраш. Лохача боараме я коллективе къахьегама дисциплина а: лоархIаме доацача бахьанех балха хьа ца ухаш бус болхлой хинна ца Iеш инженерно-технически балхаш дераш а гIулакхера нах а.

ПМК кулгалхошеи партийни организацеи йоагIаш йола терко яьяц кадраш хьахаржара, уж балха тIа дIа-юха нийсъяра, царна кхетам балара Кадраш хьахоржача гIалаташ дувлийтар бахьан долаш цхьаболча специалистаца, ма-дарра аьлча, прорабаша нн. Мархиева, Дударова, Вагипова, Евлоева шоашта тIадилла балха декхар кхоачашделга Iалашдацар.

Иштта, кадрашкара доагIар дизза хьа ца дехар, цар балха боагIаш бола тIехьожам ца лоаттабар бахьан долаш цхьаболча инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха мелбаьб шоай балхацара бехктокхам. ТIаккха шоашка доагIача даькъе цар а хьадийхадац шоай карарча къахьегамхошкара дисциплина лерттIа хулийталга, болх дикеи дукхеи хьабелга.

Ала дезаш да, ПМК балха дикала тIахьожам лоаттабара лаьрхIа комисси вIашагIъеллалга. Бакъда цун болх нийса вIаштIехьбаккхара цхьаккха хIама ца деш Iийнаб кулгалхой а партийни профсоюзни организацеш а.

Прорабаши мастераши доал во лоаттадар бахьан долаш материальни ганзаш телха дукха моттигаш нийсъеннай, даь лоаца балхаш дIа а яздеш приписакаш яьй. Цу дерригне гIишлон организацена доккха зе ду. Цунца дийза партийни собране белгалдоаккхар халкъа тIахьожама группа а ший болх талмаста бец хилар. Цар тIагIертта къовсам лоаттабац социалистически доалахье лорарa.

ПМК ледара вIаштIехьдаьккхад социалистически яхь йоаржаелга. Къаьст-къаьстача болхлоша социалистически декхараш тIаэцилга Iалашдаьдац, хан-ханнахьа яхьа итогаш яц. ДикагIа йолча бригадашта, хьалха латтача къахьегамхошта карагIдаьннараш дIаловзийтац, кхычар уж шоай балха юкъехьоргдола хьалаш хьадац. Цу хьакъехьа эггара хьалха бехк баккха боагIа ши коммунист нн. Гойгови Шалькон юкъе воагIача постройкомах. Партийни организаце цIенхаштта дийдадац уж дешаш.

Доккхий кхоачамбоацараш да парторганизаце организаторски массовополитически гIулакхаш вIаштIехьдоахача а. Укх гIеххьарча шерашка кIезига дегIаенай цар парторганизаци. Иштта дале а отчетни юкъе тIакхийттавац КПСС виъ член мара.

Цхьаболча коммунисташа бехктокхаме а хеташ кхоачашъяц партийни порученеш. Иштта н. Гойгов пропагандист вар. Цо кулгалдаьча марксизма-ленинизма школе цкъаза занятеш ца хулаш юсар, тIехьайоахар. Из бахьан долаш партийни собране вийца хиннав из.

Наггахьа мара коллективе беседаши политинформацеши еш бац нн. Шалько. Евлоев, Газгиреев. Ше пренеех къамаьл деш ПМК начальника нов. Чергизова белгалдаьккхар парторганизаце секретара мугIаререча коммунисташа доагIаш дола новкъостал деш ца хиннилга. ТIаккха ховш ма дий цу тайпара хьал долча болх толаме лела йиш йоацилга.

Коллективе массово-политически болх мела беш хиннилга хьагойт укхаза отчетни юкъа вурийтта лекци мара ца хилaро. Пенгазета хан-ханнахьа арадувлац. гойтара агитаци конторе мара яц. Партийни организацеи кулгалхоштеи кепа йоазон тIа гIолла цIенхаштта кригика яьяр гойтара агитаци во вIаштIехъяккхарах, бакъда гIулакх хIанз а тоаденнад ала йиш йолаш дац.

Парторганизаце секретаро а ший доклада тIа, хIаьта иштта цул тIехьагIа къамаьл даьча коммунисташа а хьадийхар лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш сиха дIадоахилга. Цу гIулакха тIаберзабаьбар собране тIайиша сонам а. Парторганизаце секретаралла юха а нов. Бузарова хержар.

А. САГОВ.

Цар продукци тIехдика я

Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хулийтаргья яхача девизагIа къахьегаш ба иттлагIча пятилетка хьалхарча шера Нохч-ГIалгIай мебельно-хьуи хIамаш еча «Терек» яхача производственни объединене шолагIча филиала болхлой. Шера социалистически яхь йоаржаьча цар цхьаккха бутт дIабахийтабац укх шера пачхьалкхен плани тIанийца социалистически декхарaши тIеххоачаш ца деш. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен нийс бетта план 101,2 процент кхоачаш а еш планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца цар маьхала яьккхай 125 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Уж толамаш кхы тIа а тоадеш къахьегаш бола филиала болхлой итт бетта задани а графикал хьалха бувлаш кхоачашъеш ба.

Предприяте коллектива деррига технико - экономически хьокхамаш а дикка тоаденнад укх шера. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 103,8 процент кхоачаш а еш, эзахкарчул лакхъяьй из. Цун чотах кийчъяьй планал совгIа ара мел хийца продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах производствана эзараш сомаш пайда баьб.

Уж къахьегама толамаш доахача филиала коллектива бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье халданза хьалха латташ хиларца белгалъяьиа я Амаева Марем Магомедовна керте латта обойщиккий бригада. ДIадахача шера дикала Знак йола букъбетта гIандаш кийчде йолаелар из. Цу хана денз цхьаккха тайпа брак ший продукцена юкъе ца нийсйолийташ къахьегаш я бригада коллектив. Цудухьа ший тамагIа а долаш продукци арахеца бокъо еннай цунна. Цу бригаде хьинаре къа а хьегаш шоай новкъосташта хьокхам телаш ба обойщикаш З. А Висиева, А. Добролюбова, кхыбараш. Шоаш кийчъю продукци тIехдика мара а ца хулийташ хIара сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачашъю цар. Социалистически яхье хьалха латташ хиларал совгIа общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац цу шинне а. Массаза а цIеней диззай кхоачашду цар профсоюза месткома членийн декхараш.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) шоаш деш дола гIандаш кхы а дикагIа хилийтара дагабоалаш ба обойщикий бригадир М. Амаева, обойщикаш З. Висиева, А. Добролюбова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

ПХЬА ЛЕХИЛГА— ДОККХА ЗУЛАМ

ХIанз, вай мохк сихбенна коммунизма материально-технически база хьаеш боаллача хана, деррига советски халкъ Х-ча пятилетка хьалхарча шера план кхоачаши тIеххоачаши яр духьа хьинар ца кходеш къахьегаш доаллача хана, республика экономикеи культуреи дегIайоалае а тоае а гIертача нохч-гIалгIай халкъа Iалальмате доккха зе ду Iадатех юхе а диса, вайна юкъе чIоагIа дахаш долча ширача заман воча гIулакхаша. Iадатех юхедисача эггара зуламеча хIамаех ца! да пхьа лехар.

Пхьа лехилга ширача реакционни замах юхедиса Iалальмате доккха социальни зулам да, цу зуламо цахьа маьрша гIулакхаш доходу, сина Iазап тIалоаттаду. Юкъе дов долча наьха вахар сатийна хилац, вIаши ада безаш хул гаргарча наьха, тайпан йаьха. Пхьа лехилга тарлуш дац советски гIулакхашцеи коммунистически моралацеи. ДукхагIа долча нохч-гIалгIай халкъа хьашт доацаш да из социальни зулам, ширача замах юхедиса из акха гIулакх цIендаь юкъера дIадоаккхилга дIалех цо.

Къахьегамхой, депутатий городской Совета исполкомо город МагIалбикеи юрташкеи ширача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабараи керда советски обрядаш быта юкъеяхьараи комиссеш вIашагIъеххай дикагIа лоархIаш бола юрташкара нах, кулгалхой, общественни организацей викалаш юкъе а болаш. Районни комиссе председателалла чIоагIваьв горисполкома председатель нов. К. Т. Яндиев. Районнии юрташкарчеи комиссел совгIа. Советское яхача юртарчен Йоккхача Ачалкхерчеи гражданий сходаша яьча решенегIа укх шера апрель бетта хIара тайпанна юкъе а вIашагIъеххай цу тайпара комиссеш. Районе вIашагIъеххача комиссеша белггалара болх бу дов юкъе деннача граждашашта юкъе машар бара.

1975 шерен укх шера 8 беттаи районни комиссе 13 заседани яьй, цига дийнад 18 дош. Царех 12 дош пхьа битарца дувзаденна хиннад. Районни комиссе дукха къахьийгад Костоев Хамайи цун вежарийи ДзейтовгIарцара, АрсамаковгIар, ЕвлоевгIар СаутиевгIарцара, Яндиев Мухарбикеи цун вежарийи Евлоев Туханацареи цун кьонгапцареи, Костоев Султан-Мажита, Султан-Гире, цун вежарий Арчаков Исраьилцара, Хамбердацара, цун вежаращара, Мержоев Iисийи Яхьяйи Булгучев Беслананцара а цун гаргарча нахацара а дов дIадаккхара. ЧIоагIа дика хIама да, ше мел дийцача дешаех комиссе дика каялар: Лакхе мел бийцача гражданашкара подпискаш даьхад юкъера дов дIадаьина хиларах.

1976 шера августе сагото тIакхаьчараш Мержоев Умата Iисеи Яхьяи баххача метте нах вIашагIа а кхийтта, вIаши кулге бигаб МержоевгIари БулгучевгIари. Мержоев Умата Iисас, коммунистически оамалца хьалкхийна саг ше хиларах тарра, гулбеннача наха хьалхашка хьакхайкадир, БулгучевгIарга боалла пхьа кхы цIаккха хьоаха а бергбовцаш ше бита хилар. Е ший а ший вежарий а, аьлар цо, хIанзчул тIехьагIа кхы цIаккха а моастагIал хургдац БулгучевгIарца. Районни комиссе, СоагIапчарча юрта Совета председатель нов. С. М. Коригов председатель а волаш, йолча юрта комиссе чIоагIа болх бар бахьан долаш вIаштIехьдаьлар цу шин тайпанна юкъера моастагIал дIадаккха. 1975 шу чакхдоалаш Б. БулгучевгIарцарен цун вежаращцареи, пхьа бита а бита, моастагIал юкъера дIадаьккхар М. Гандолоева.

Районни а юртий а комиссей балха планашка белгалдаьд, пхьа битарах долча дешаел совгIа, кхенза йола йиIигаш маьре ахийтар, урдув далари эцари, мехкарий удабар санна долча ширача замах юхедисача воча гIулакхашца лоаттабу къовсам чIоагIбара дешаш а.

Белгалдаккханза даргдац, пхьенаш дитареи керда обрядаш быта юкъехьареи гIулакха дика болх беш юрташкара комиссеш ерригаш а ца хилар. Из болх во бу Кердача Редантеи Долакои юрта Советашка вIашагIъеххача комиссеша. Инаркъерчеи Йоккхача Ачалкхерчеи юртий Советашка тайпашта юкъе вIашагIъеххача комиссешта, Беков Дугузхьажий Iазе кулгалдеча БековгIарна юкъерча комиссегара дIанийккхача, хIанз а хайра хIама карагIдаьннадац. БековгIарна юкъе вIашагIъеллача комиссе шоай тайпан кхыча тайпанца дIа а хьа пхьенаш доахка нах лаьрхIаб. БековгIар кхыча тайпашка доахка пхьенаш дитара болх бу шоай тайпанна юкъе.

Юрташкарча комиссей болх чIоагIбар духьа районни комиссе октябре — ноябре выездной заседанеш е лерхI Инаркъерчеи Йоккхача Ачалкхерчеи юртий Советашка тайпашта юкъе вIашагIъеххача комиссеша беча балхага ладувгIар духьа.

М. МАЛЬСАГОВ,
пхьенаш дитара йолча районни комиссе секретарь.

КУЛЬТУРА ЦIЕН БОЛХ ТОАБЕННАБ

Дукха ха яр Нестеровская яхача станице бахача наха культурни салоIамга сатувса. Культура ЦIа-м дар цига Сунженски района кхыча юрташка санна а доацаш доккха, паргIата. Из хилар пайда бий цун болх вIаштIехьбаккхара, наьха творчество гучаяккхара, из дIахо дегIаккхувлара хьалха валя саг ца хилча. Цудухьа массехк шера дог дахарах кхы хIама а ца хинна бисар нах.

Цхьабакъда бокъонца культура болх бовзаш а из вIаштIехьбаккха а ховш вола саг вера юрта ваха. Из ва Хадзиев Асхьаб. Культура учреждене массехк шера лаьтта сатем байнаб, массехк шера къайла латтарах массанахьа тIабижа хинна дом дIабаьккхаб.

Хадзиева укх шера Iай культура ЦIенца доал де волалуча хана бигъ пешi. царна юкъе латтаи дехан доханзеи гIандаши мара кхы хIама дацар. Цунгара дIанийккхар шедар Iалашде дезар.

Къамаьл дац, атта дацар Асхьаба из деррига хьавIаштIехьдаккха, Iалашде, нах культурни кхуврча чу юхаберзабе. Дукха лийлар из «Путь к коммунизму» колхозагара, культура отделагара, министерствагара новкъостал дехаш. Хала Iалашдир юххьанца чIоагIа эшаш дар — инвентарь, мебель, музыкальни инструмент, кхыйола хIамаш. Цул тIехьагIа хIаранеца къаьст-къаьста къамаьлаш деш, кагирхой безам тIаозаргбола сайренаш, диспуташ, викторинаш вIаштIехьйоахаш, районера а городера а дикагIа йола концертни коллективаш кхувлаш волавелар Хадзиев. Ший болх дег тIара беш волча цунна карагIдаьлар дукха ха ялале наьха иллеех, оазех, халхарех, музыках ЦIа хьалдиза.

— ХалагIдар фу дар хьа балхаца юххьанца? — хаьттар аз Асхьабага.

— Хала-м деррига а дар, цхьабакъда къаьстта хала дар нах самодеятельносте вIашагIтоха. Цун а ший бахьан да. Цкъа-дале, массехк шера болх беш хиннацар из тхо долча, шолагIа-дале, бIаьсти аз из вIашагIтохача хана кхашкара балхаш сихденнадар. Iурра денз сарралца кхашка балха хулар нах.

Цхьабакъда хьинар дола зIамига саг тIехьашка валанзар. Кагирхой дегаш лоталергдола хIама дагадох цунна. Колхоза партийни комсомольски организацеш, юрта наха бовзаш, цар сийдеш бола боккхийбараш оарцагIбоах культура ЦIен заведуюше кагирхой художественни самодеятельноста юкъеозара. Юкъ-юкъе духьала отт цунна «вайнахьадар» — сцена тIа халхавала а илли ала а доастам а да яхаш дар. Из бахьан къамаьл хул цун а парткома секретара а. Иштта гIапа тIехьа вIа боаккхаш дIаболалу культура учреждене болх.

Саррахьа нах балхара чубоагIаш гаьннара хозаш дек культура ЦIенна арахьа йоаллача репродуктора чура хоза иллеш, халхара музыка. Кагирхой дегаш доасталу, дицлу кIаьдалар. Цхьацца-шийша воагIаш гулбала болалу кагий нах а мехкарий а.

ХIаьта хIанз-м культура ЦIен болх боккъонца вIаштIехьбаьккха дIахьош ба. Наьха культурни салоIама а политически балха кхуврч а хинна дIаэттад из. Укхаза болх беш я вокальни, халхара, художественни дош алара, музыкальни кружокаш. Ший агитбригада я культура ЦIен. Из вIашагIъеллай илли оалархий, халхараш дерий группаех, лекторех, докладчикех. Масала, илли оалаш ба моттигерча берий беша болхлой Шевцова Вера, Опаренюк Татьяна, художественни дош алара кружока керте латт бархIлагIча класса хьехархо Лопатина Любовь, халхараш ду колхоза лаборантка Кузнецова Вера керте латтача халхарий группас, иштта дIахо а.

ЛоархIаме дакъа лоац агитбригада балха юкъе лектора-международника, школа директора Шаповалов Андрей Терентьевича, лектора-атеиста, школа завуча Хашиев Тайсама, Естественно-Iилман темах лекцеш еш колхоза парткома секретара Ибрагимов Джамиль Абдурахмановича, юрта боахама темаех — керттерча агронома Чеботарев Иван Тимофеевича, иштта кхыбараша.

Колхоза клуба заведующеца Н. М. Зиборовайца айхха бувзам болаш вIаштIехьбоах ший болх Хадзиева.

Кхашкара ялата дика хьувкъам чубера колхозо. Паччахьалкхенга ялат доккхара план 140 процент кхоачашйир боахамо. Ялат кхедеча, из чуэцача, элеваторашка из дIаозача къаьстта дика къахьегарца белгалваьлар 150 механизатор, шофер, кхыча профессех бола нах.

Культурно-массови балха йоккха опыт йолаш ва культура ЦIен заведующи. ЗIамига саг ше вале а, пхийтта шу да цо из професси хержа. Свердловски театральни училище дийшад, тIаккха г. Алма-Ате говзал лакхъяра курсаш яьхай. Боровое яхача курорте болх баьб культмассовик волаш. Ший болх безаш а цун кIоаргленаш йовза гIерташ а ва из. Цудухьа дика кайоал балха тIа.

С. ШАДИЕВ.

ГДР. «Союз-22» яхача космически кема экипажо лаьттан тIера сурташ даьхад «Карл Цейс Иена» яхача предприяте хьаяьча МКФ-6 яхача дукхазональни камераца. Из лаьрхIа космосе лелае ГДР-е кийчъяьрех эггара чоалханегIа яр я. Цу камераца лаьха сурташ чIоагIа пайдане хургда юрта боахама специалисташта, хьу лелаерашта, мелиораторашта, океанологашта, геологашта, лаьттан тIа хулаш йолча тайп-тайпарча процессашца бувзам болаш мел болча кхычa наха.

СУРТА ТIА: МКФ-6 яха дукхазональни камера.

АДН—ТАСС телесурт.

КИРГИЗСКИ ССР. Катарски чIожагIа фордагара хьал пхьа эзари ах эзари метр лакхача моттиге сихха балхаш а деш хьаеш латт Папански водохранилища. Дехьарен сехьарен лоамаш а лелхийташ тохаргйолча 120 метр лакхача сунто Акбура яха хий социдерга. Кердача, хара хьэбача форда чу хьатовргIа Таяь-Шана ша башаш Iоухаш дола ийнъ миллион кубометр хий. Водохранилища хьалъяь ягья 1980 шера. Цо торо хулийтаргья пхи эзар гектар долча кергья лаьтташта хиш дахка. 15 эзар гектар долча лаьтташта дукхагIа хий детта.

СУРТА ТIА: Патиев Сарыбия бригададара лоаман бердаш тIа болх беш бола монтажникаш («Нарынгидроэнергострой») болата цхаралаш дIаоттадеш боахк. Из я ший тайпара кхертIоштa йола боанг.

М. АШИРБАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Уж коммунисташ ба

ДЕНАЛ ДОЛА МАРСЕЛИНО

«Болхлой комиссеш» яхача мехка йоккхагIа йолча профсоюзни объединене лидер Марселино Камачо санна гIорваьна цIи хеза политически деятель тахан Испане лаха хала хургда. Цун сурташ бIаргаго йиш я дукkхача журналий беттагаргаш тIа, наггахьа мара газет нийслац цун интервью, е статья тIайоацаш. ХIаьта из кхетадеш а да. Мехка тIаэттача хIанзаръяр санна йолча хана хьалхарча юхьига тIа латташ хул испански къахьегамхой бокъонашта тIехьа къовсам лоаттабара шоай деррига вахар дIаденна Марселино Камачо санна бола политически е профсоюзни деятелаш.

Дукха ха йоаццаш 58 шу даьнна Марселино Камачо ваьв болхлой дезале. Цхьен столични заводе фрезеровщика говзал Iомаещ волча хана денз болхлой болама юкъевахав из. хIаьта 1935 шера профсоюзни объединене хьинаре доакъашхо хилар. Цу шера коммунистически парте мугIарашта юкъевахав Марселино.

Франкосеи цунна гонахьарча гIозарашеи къонана республикана духьала мятеж айьча хана герз бе а делла из лорае эттар Камачо. Мадрид дIалаьцачул тIехьагIа а фашизмана духьала къовсам лоаттабеш вар зIамига саг, бакъда кIоаргача подполья хьалашка. 1940 шера полицейскеша лаьцар М. Камачо. Испански Марокко яхача яьссалене уллача концлагере чувалла 16 шу ха техар цунна Из геттара къиза суд яр. Шин шера чуваьллачул тIехьагIа вада вIаштIехьдаьлар Марселина, Алжире вахаш 15 шу даьккхар цо. Цига волаш а даьхенцара бувзамаш хадаш дацар цун. Испански болхлошца контакташ а оттаь Паренейски ахгIайрен тIарча гIулакхашка хьежаш вар из.

Общественностах ца воалаш 1957 шера Франкос амнисти яьчул тIехьагIа Испане юхаверза Камачо. «Перкинс» яхача столични заводе балха а эттс профсоюзни вахаре хьинаре дакъа лаца волалу из. Цу шера завода болхлоша шоай викал а вий администрацеца переговораш е хьожаву. Цу хана мехка тайп-тайпарча предприятешка хьахила яьлар Болхлой комитеташ, тIехьагIа царех хьайир Болхлой комиссеш. «Перкинс» яхача заводе а вIашагIъеллар комитет. Цуннь керте эттар Камачо. Болхлошта юкъе кIоаргга овлаш дахийтача комиссеша шоай бокъонаштеи хьашташтеи тIехьа къовсам лоаттабара къахьегамхой оарцагIбоахар. Дукха ха ялалехьа экономически дIадехарашца цхьана забастовкаш, демонстрацеш санна йолча къовсама формаех пайда а эцаш политически дешаш къестаделга а дIадеха яьлар комиссеш.

Цу гIулакхашта духьала къиза террор дIайолайир франкисташа. Болхлой выступленеш «мехка чIоагIленна духьала ду гIулакхаш» санна лоархIаш дола лаьрххIа закон арадаьккхар. Цу законагIа цхьаккха бехк боацаш набахтенашка чубехкар Болхлой комиссей дукkха викалаш. Царна юкъе вар Камачо а. Iаьдалаша шозза лаьцар из. Шоай новкъост, мехка гIорваьнна вовзаш вола профсоюзни деятель массаза лоац из мукъаваккхара оарцагIбовлар итташ эзараш болхлой, цар манифестацеш йора. Цудухьа Камачона суд е бахьаиар франкисташ, 1967 шера мара пхи шу ха а теха из набахта чуволла лоархIаянзар режим. Цигара аравоаллаше а ший болх бе волавелар болхлой класса цIи хеза лидер Марселино Камачо. Кхо бутт боаллаше франкисташа юха а лаьцар из. Цу хана Камачонеи цун нийс новкъостаи дIайолайир дерригача дунен йовзаш № 1001 яха процесс. Цу хана Испане а дерригача дунен тIа гIолла а законагIа доацаш Франко режимо леладеча гIулакхашта духьала гIайттар болхлой. Демонстраце доакъашхоша дIадехар Камачо мукъавалийтар а «терроризмаца къовсам лоаттабарах» дола закон дIадаккхар а. «Карабанчеле чувоалла итт саг» мукъвалийтар хьадехаш йолча «Нийсхон машари» яхача епископски петицена кIал кулгаш яздаьдар 160.000 испанцо, царна юкъе вар 2000 эпсар.

Наха дIадехар ца де низ болаш яр цу хана режим. 1973 шера 20 декабре набахта чувалла 20 шу суд йир Камачона. Цо кхы а чIоагIагIа гIовттабир болхлой. Франкистий тIехьашка бовла бийзар: 1975 шера февраль бетта хьалха яь суд йоха а яь чувалла ялх шу техар цунна.

1975 шу чакхдоаллаш, Франко венначул тIехьагIа Испане историчухь керда оагIув хьайийлар. ТIа-тIа чIоагIа хьадехар наха политически бахьанех набахта боахкараштa амнисти елга. ЦIаькха а цар яхар де дезача эттар Iаьдал. Бакъда цо хIанз арахецанзар наха «дукхагIа бовзараш» мара, хIана аьлча уж кхы чубоахкабе йиш йолаш бацар. Царех ца! вар Камачо. 1975 шера 29 ноябре набахтара араваьлар из. Корта кIайбенна Камачо везваь тIайийцар набахтенна хьалхашка гулбеннача дукkха а эзараш болча наха.

Палачашта маганзар Камачогара хьинар, денал, котало йоаккхаргхиларах бола тешам дIабаккха.

Дукха ха йоаццаш Марселиноца къамаьл хиннад са. Цун зIамигача цIагIа дIа мел хьежача дадар книжкаш. Царна юкъе яр испански меттала яхача Ленина произведенеи кхо том, политэкономех дола Марксеи Энгельсеи яздаь балхаш.

ХIаьтта Советски Союзера цIавенавар Камачо. Кхетадеш ма-хиллара, оаха дийцар Москве, Ленинграде, Волгограде, Киеве шунна бIаргадайначох. ЧIоагIа ховахеташ дувцар испански болхлой лидеро советски наха ше безаме тIаэцарах, советски къахьегамхошта карагIдаьннача доккхийча хIамаех.

Цул тIехьагIа дийцар Испане болхлой классо тахан лоаттабеча къовсамах. «Ховш да демократе оагIорахьа фашизм ше тоалургйоацилга, — аьлар Камачос. — Иштта ховш да кортамукъале хьа а ена цхьанне хьалургйоацилга». Эшар фуд, из да цахаддаш къовсам лоаттабар. Цу гIулакха эш деррига демократически прогрессивни низаш кхотабалар. Цунна тIаберзабаь хургба оаха мел бу болх, аьлар Камачос ший къамаьл чакхдоалаш.

А. МЕДВЕДЕНКО,
ТАСС корреспондент.

Мадрид.

Нохч-ГIалгIайчене—Дагестански АССР денош

ВОШАЛ ТIЕХЬА ДУ НОВКЪОСТАЛ

Духхьала ший низагIа халкъа боахама экономика дегIакхувлаш цхьаккха автономни республика корайоагIаргьяц вай мехка. Экономически а культурни а бувзамаш да вежарашха долча къамашта юкъе. Цар низ тел халкъа боахам дегIакхувла, вай хьамсарча партей правительствай хьалхашка оттадаь декхараш сихагIен диззагIен кховчашде. Дуккхача хана деш чIоагIденна экономически культурни бувзамаш долаш, шоайла эшаш дола гIо-новкъостал дIа-юха деш хьабоагIарех ба Дагестански АССР-ен Нохч-ГIалгIайчени къахьегамхой.

Из иштта хилар къаьгга хьахьоккхаш дукха масалаш доладе йиш я. ДIаяхача пятилеткагIа мохк агарах дукха гIишлош еха зе хилар Дагестански АССР-а. Цига бахача наха эшаш дола гIо-новкъостал дара сиха оарцагIбаьлар вай республикерча промышленни предприятей, гIишлошъеча, транспортни, кхыча организацей къахьегамхой. Масала, «Чечингсельстрой» треста бIаьш гIишлонхой хилар Дагестанерча Ботлих, Чирката яхача юрташка хIаране чу 320 моттиг йола ши школа хьалъеча, цул совгIа цар Дагестане хьалйир 80 моттиг йола общежити. ИйслагIча пятилетка шерашка «Чечингсельстрой» треста гIишлонхоша цаI-ях миллион сома маьха гIишлой монтажни балхаш а деш доккха новкъостал дир Дагестански АССР-а. ДIахо а «Дагсельстрой» треста коллективацара шоай бувзамаш тIа-тIа чIоагIдеш ба «Чечингсельстрой» треста гIишлонхой.

Дуккхача хана деш шоайла бувзамаш леладеш, хадданза социалистически яхь лелаеш хьайоагIа «Чечингсельстрой» треста автотранспортни контора коллектив «Дагсельстрой» треста автобаза водителашци. ДIаяхача пятилеткагIа Дагестански АССР-е хьалъеш йола тайп-тайпара гIишлош йолча хадданза гIишлон материалаш дIатIаозаш болх беш хилар вай автотранспортни конторера 30—40 автомашина. Хьинаре къахьегаш белгалбаьннача водителашта маьхера совгIаташ делар доалахоша.

Дагестански автобаза коллективанен вай автотранспортни контора водителаштен юкъе лелаеш йола яхь формана лелаеш яц. ХIара кварталагIа цкъа шоаш яхье даьхача къахьегама толамий итогаш ю цар, эшаш дола новкъостал дIа-юха ду, дикагIйола опыт дIа-юха йовзийт. Укх шера август бетта «Чечингсельстрой» треста автотранспортни контора дикагIбола производственникаш, бригадираш Дагестански автобазе баха шоай опыт цу предприятерча болхлошта йовзийташ хилар, цул совгIа централизованни хьисапе мухьаш дIа-юха кхухьаш къахьегарах мел пайда боал дIахьекхар. Дукха ха йоаццаш вай транспортникий опыт Iомае вена иттех дийнахьа хилар Дагестанерча автобаза эксплуатаце отдела инженер. Грозненски транспортникий централизованни хьисапе мухь дIа-юха кхахьара опыт Iома а яь шоай балха юкъейихьай дагестанцаша. Цох шоашта боккха пайда баларах чIоагIа баркал яхаш ба уж вай автотранспортни контора коллективана.

Б. КОСТОЕВ.

Цифраши факташи

Революци хилалехьа Дагестане кагий кустарни промышленность мара яцар. Фабрично-заводской промышленностага дилляча укхаза еррига цхьа текстильни фабрика, ах кустарни хьастамаш ду завод, чкъаьрий промыслаш, педаш ду завод, консервни телатен производстваш хиларал совгIа кхи хIама дацар.

ХIанз Дагестански АССР-о алхха кхаь дийнахьа арахеца промышленни продукци хул дерригача 1913 шера хьаьяр миссел.

* * *

Республико хьалха санна башха-дика кIувсаш, кубачинцаша дотох ю изделеш, бухарски кIудалаш, чхьагIараш, коньякаш кийчдаь ца Iеш хIанз аьшка хIамаш тела станокаш, электротермически оборудовани, электросварочни оборудовани, центробежни, паровни, поршневии насосаш, закалочни пишкаш, сепаратораш, приборашци автоматика средстваш, иштта дуккха кхыйола продукци арахец.

* * *

Советски Iаьдал латтача шерашка укхаза хьахиннад промышленни производства керда доакъош: мехкдаьтта, химически, машиностроене, электроэнергетически, электротехнически, гIишлон материалий, стекольни, кхыдараш.

* * *

Къаьстта чIоагIа дегIаяхар промышленность хьалхарча, шоллагIча, кхоалагIча пятилеткашерашка. ТIом хьалехьа хьалхарча кхаь шера юкъера лаьрхIача промышленни продукци алсамйийннай 26 процента, йиълагIча пятилетка шерашка — 15 процента, пхелагIча пятилетка шерашка — 11 процента. 1959—1965 шерашка ворхI шера план кхоачашъяр бахьан долаш валах арахеца промышленни продукци 94 процент тIаккхийттар.

1921 шерацa нийсйича 1975 шера промышленни производства боарам массехк бIаьзза айбеннаб. Производства юкъарча объеме промышленни продукцега 70 процент кхоач, хIаьта езача индустрега — 50 процент.

* * *

Дагестано арахеца продукци вай мехкарча еррига союзни республикашка лоаттаяь ца Iеш вежарашха долча социалистически мехкашка а пайда доттагIал леладеча паччахьалкхенашка а дIаухийт. Цхьан дешаца аьлча, доазол арахьарча 60 совгIа мехка дIаккхоач республика предприятешка кийчъю продукци.

* * *

БархIлагIчен ийслагIечи пятилетка шерашка дIахо дикка дегIаяхар промышленноста дерриге доакъош. Хьалъяь болх бе йолаяллийтар энергетически, химически, мехкдаьтта, аьшках хIамаш еча, кхачан промышленноста йоккхий предприятеш. Болх беш йолча дуккхача предприятешкарча цехашта модернизаци яьй.

* * *

ИйслагIча пятилетке промышленни продукци йохкара заданеш 1975 шера 28 ноябре кхоачашъяьй республика къахьегамхоша. Пхе шера болх бе йолаяллийтай 1 миллиард 170 миллион сома маьха керттера фондаш.

* * *

ИйслагIча пятилетке республика къахьегамхоша тIагIерта къовсам лоаттабаьб продукце дикал лакхъяра. Продукце 110 тайпана хIанз паччахьалкхен дикала Знак еннай. Цу даькъе республика къахьегамхоша карарча пятилетке де лерхIараш кхы а доккхагIа да.

* * *

Еррнгсоюзни социалистически яхье тIехдика толамаш лахарахи производственни планаш тIехкхоачашъярахи республика шозза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх еннай.

* * *

ДIаяхача пятилетке даьхача къахьегама толамашта юкъе эгтара боккхагIа бола толам лархIа боагIа миллион киловатт низ Къилбаседа Кавказе эггара йоккхагIа йола Чиркейски ГЭС болх бе йолаяллийтарах. Из гIишло хьалъеча оагIонах оагIув а теха болх беш хилар вай мехка вежарашца долча 40 къамий викалаш.

* * *

ЛоархIамеча лакхаленашка кхача дага ба республика къахьегамхой иттлагIча пятилетке, Промышленни продукци арахецара боарамаш 45 процент лакхлургда, машиностроецеи металлообработкаи — 60 процента. Продукце 200 тайпана паччахьалкхен дикала Знак яллийта лаьрхIад. Лакхача темпашца дегIаухаргья химически, энергетически промышленность.

* * *

1971—1975 шерашкен укх шера ялх беттен болх бе йолаяллийтай керда 50 предприяти, промышленни комплекси. Царех я фосфорни тух доаккха Кизил-юртовски Хасавюртовски консервни заводаш, кхыйола предприятеш.

* * *

Республике дIахо а шерра чаккхдоаккхаш да тайп-тайпара гIишлош хьалъелга. Цу даькъе геттара дукха де лерхI 1976—1980 шерашка. Сулак яхача хи тIа хьалъе йолаяьй Ирганайски ГЭС, иштта е йолаяьй Сулакски каскада тIара Миатлински ГЭС а. Цар сердал тергья ерригача Къилбаседа Кавказа вIашагIтехача системана. Укх пятилетке электрофикаци ергья Махачкалински отделене керттерча машинийаькъа.

* * *

Кердача пятилетке городе Кизилюрте «Полиграфмаш» яха завод хьалъяь йоаккхаргья. Йистейоаккхаш латт термальни хих пайда эцаш болх бергбола 12 гектара тIара тепличний комбинат, хьалъергья Дербентски Буйнакски гормолзаводаш, хIамаш тега фабрикаш, коа тIара оалхазараш доаду цехаш, стройиндустре гIишлош. Бройлерни фабрикашта зIамига кIоригаш лоаттаергйола фабрика хьалъе лаьрхIад Хасавюртовски районе. 32 миллион сома маьха йолча цо кIоригаш лоаттаергья Нохч-ГIалгIай, Къилбаседа-ХIирий, Черсий - Балкхарой республикашта а.

* * *

РСФСР а, кхыча союзни автономни республикай а новкъосталца Дагестана юрта боахам эргабаьккха тоабаь ца Iеш промышленни ларда тIа а боаккхаш латт. Ленински васкеташ кхоачаш а деш партен Советски правительстваси доккха гIо дир ахархошта лаьтташта ирригаци яран уж докъадаран.

* * *

Алхха цхьан ийслагIча пятилетке республика юрта боахам дегIабоалабара 64 миллион сом дIадахийтад е бархIлагIча пятилеткечул шозза дукхагIа. Дулх, шура, коа тIара оалхазараш, фуаш дахара, чуоттадаь жа, Iаьсий кхабара укхаза хьалъю йоккхий паччахьалкхен, колхозни, колхозий юкъара комплексаш. Хьаеш латт алхха цаI е шиъ продукци арахецаргйолча фермай хаьдда йола система. ВIаштIехьъяхарга диллача чоалхане йоацеи дарегIен йола уж производственни кооперироване принципагIа хьаеш я.

* * *

Лаьтташка хий дехкар бахьан долаш республике дуга кхеде баьннаб. Къаьстта чIоагIа дегIаденад Дагестане комсаш кхеелга. Укх шера 300 эзар тонн комсаш йохка дага ба республика къахьегамхой. ДIахо йодача хана кхы а шерлургда комсаш кхею лаьтташ, дикагIа пайда эцаргба хьалха латтача опытах, механизацех.

* * *

Революци хилалехьа Дагестанера 90 процент нах кьахатмотт ховш бацар, верригa а ворхIне мара аьттув баланзар лаккхера дешара заведени яккха. ХIанз республика халкъа боахаме къахьегаш ва 82 эзар лаккхерен лаьрххIа йола юкъерен образовани йола специалист, хьахиннай 160 эзар сагах латта къаман болхлой класса кадраши инженерно-техническн интеллигенци.

* * *

Республикера хIара кхоалагIа вола саг дешаш ва. Городашкен юртацкен 1650 юкъараобразовательни школа я, цига хьехаш 23 эзар хьехархо а волаш. Ткъаь итт техникуме, педагогически медицински училищашка, пхе ВУЗ-е дешаш ва 45 эзар студент. СССР Iилмай Академе Дагестански филиале, 26 йолча Iилма-тохкама учреждене вузашкен болх беш 2 эзари 300 Iилман болхло а, цу даькъе 85 доктори 1000 гаргга Iилмай кандидати волаш.

* * *

Дагестански АССР-е хIанз 180 больница я, 12 эзар менги а латташ. 1030 фельдшерско акушерски пункт я. Революци хилалехьа 60 эзар сага гIулакх деш цхьа лор хиннача метте хIанз хIара итт эзарнена 21 лор кхоач.

* * *

ХIанз республике болх беш да ворхI театри филармони. Дунеи дуккхача мехкий столицашка боккхача безамца тIа ийцай «Лезгинка» яха ансамбль, Ленинграде толамца чаккхъяьлар «Лоамарой» яхача Чалаев Ширване опера премьера. Иштта безаме тIайиццар цига паччахьалкхени ленински премей лауреата Гамзатов Расула повестах Кажлаева Мурада оттаяь «Горянка» яха хьалхара балет а.

Сихха боамби чуэцаш ба 5 миллиони 300 эзари тоннал кIезигагIа боацаш из паччахьалкхенга бохка декхар тIайийца бола Узбекистана боамби лелабераш. Республика колхозаши совхозаши пхелагIа миллион тонн боамби дIалуш ба хIанз.

СУРТА ТIА: Бухарски боамби цIенбеча заводера заготовительни пункт.

Б. МУМИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БАХАЧА НАХА— СОМИ БАЬЦАДААРАШИ

Грозне бахача наха баьцадаараши соми лоаттабеча, цунна гоннахьа ухкача совхозех цаI я «Аргунский» совхоз. 360 гектара тIа баьцадаараш дIадув цига, хIаьта 150 гектар гаргга лоац сомий бешамаша. Из дерригa лаьтта хий дуллаш да.

Цу лаьтта болхлоша хьалкхею тайп-тайпара йола культураш: помидораш, нарсаш, кабуц, столове свеклаш, кабачкаш, совхоза бешамашка ба Iажаш, гIамгIаш, хьачаш, кхыбола сом.

Царех цхьаккха а ши-шегIа хьахулаш дац, къахьега деза уж хьалкхедара. Царех хIара культура вай истола тIа ший моттиг дIалоацаш я. Из къаьстта дика белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева ше парте XXV съезде Отчетни доклад еш. Цо аьлар: «Ялат дукхагIа даккхара декхар къоастадеш, вай йиш яц юртбоахама кхыча культурай еш йола терко мелъяллийта. Дикка дукхагIа яха еза шекара свеклаш, боамби, баьцадаараш, сомаш, «ЗIамигдараш» дац укхаза — хох коартолаца хувца йиш яц. хIаьта ганарий лаьтта томатни мутаца, советски сагл истола тIа долла хIама а хила деза. Из Iалашдар юрта боахама болхлой керттера декхар в да».

— 5100 тонн баьцадаараши 1300 тонн соми бахара оахош тIайийца социалистически декхараш кхоачашхургхиларах тешаш да тхо, — йоах совхоза парткома секретара Попов Виктор Андреевича.

Виктор Андреевича хьахьекхар хIанзле шоай де кхийначох йола цифраш.

Паччахьалкхенна хIанзле дIаденнад 3500 тонн гаргга баьцадаараш, план 4500 тонн я. Из кхоачашхургйолаш я хIанз а чуийца яланза йолча тIехьа яхачача кабуца, кхача кийчбеча дIайохийтача свеклай, кабачкай, кхычар ютах.

ХIаьта сомий хьакъехьа аьлча, уж планал 13 тонн совгIа дIабелар, вешта аьлча 1313 тонн. Из кхы а дукхагIа дIабенна хургбар, нагахьа санна зиза техача хана шелал оттарах гIамгIаш ца латащ йисаеца ре.

Фу бахьанаш да совхоза болхлоша из толам баккхара? Цун эгтара хьалхара бахьан да парте XXV съезда исторически решенеш дег чу къоабал а яь, уж кхоачашъяра, еррига тороцаш оарцагIа а яьха, къахьегаш хилар, производства дикагIа йола методаш юкъейоалаяр.

Дика кийчдир лаьтта баьцадаараш дIадера, дика тоадир из сомий бешамашка а. Боал юкъе ца буташ лаьтта цIена аьхар, ханнахьа хий дийхкар, гIор йолалехь хIара гектара тIара 100 тонн лоархIаш органически нормагIа ма-йоагIара минеральни удобренеш техар. Иштта тоадаьча, кIаьдданьча лаьтта дIайийра культураш, шоай ханнахьа подкормка йир, хан-ханнахьа молхаш йийттар.

Сомий бешамашка а чIоагIа къахьийгар гаьнашта гIулакх деш. Кхашкарчул халагIа дар цига болх бе. Гаьнаш шоай ханнахьа еIар, цар йовкъашкара лаьтта аьха а яьха, цамца даьккхар, боарамагIа ма-йоагIа органически минеральни удобренеш яьхкар. Къаьстта чIоагIа хьежар садоахача зуламерча хIамашка царна зеца дайтара, кхаьчачул тIехьагIа, ца бойташ сом чуэцара, бахьа беззача из дIакхачийтара.

Уж хIамаш деча беррига нах оарцагIбаха, еррига техниках бизза пайда эца бийзар. Уж гIулакхаш вIаштIехьдоахача хьалхарча мугIарашка лаьттар совхоза коммунисташ. Масала, КПСС Грозненски райкома член волча шофера Витенков Владимир Ивановича кхаь квартала план 43000 тонн-километри тIайийца социалистически декхар 50000 тонн-километри йолаш 64000 тонн-километр йир, вешта аьлча социалистически декхарел гаьнна тIехкхоачашдир. Из де вIаштIехьадаьннад тракториста коммуниста А. Т. Галстяна. Иштта болх дика баьб коммунисташа слесара А. А. Старшинина, шофера В. Сухомлинова звеньевойс В. Зинчевцос, кхычар. Цар санна болх дика беш хьабоагIа парте боаца тракторист В. У. Берсанукаев, сом кхебер М. И. Гаврилова, тракторист В. Х. Музаев, плотник А. Ф. Пронин, кхы дуккхабараш а.

Совхоза болхлоша социалистически яхь лелаю шоай районерча шоллагIча совхоза коллективаца.

— Болх дикагIа бе доггураоттадарал совгIа, цу яхьо боккха пайда бу шинна а боахама, — аьлар Попов Виктор Андреевича. — Производстве гучадаьнна кердадар, дикадар вIаши дIа-юха эца йиш хулийт цо.

Уж толамаш дахара доккхагIо-новкъостал ду совхоза тайп-тайпарча къамех бола болхлой цхьан цIен дезал санна вIаши безаш, эш-эшшача оарцагIбовла кийча болаш бахаш а цхьана къахьегаш а хиларо.

Ю. ЮСУПОВ.

Хьалхле лелаю комсомольцаша

Коммунистически кхетам балар школо беза берригача дешара-кхетама балхах дIахада йиш йоаца дакъа да. ДIадахача дешара шеро хьахьекхар, дешархошта интернациональни кхетам балара, советски патриотизма, атеистически уйлаица уж хьалкхебара лоархIамегIара средство хадданзен айхха бувзабеннен беш бола хьехархойи дешархойи комсомольски организацей болх мара ца хилар.

№ 3 йолча юкъерча школа дикагIйолча пионерски дружинах Дотмурзиев Ювсапа Ахьмада, вай мехкахочун цIи тиллай. Цун цIераца дувзаденна хIамаш лохаш чIоаггIа болх баьб пионерашен комсомольцашен «Поиск-30» яхаш кружок вIашагIъеллай школе. Цун декхарашта юкъе доагIар школа микрорайонера Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лоацаш мел хиннараш хьалохилга. ТIем тIа дакъа лоацаш хинна 31 саг хьалехав кружковцаща. ПIаьхий материал гулъяьй Половинкин Валентинах. МальсаговгIар Ахьмадахи Махьмадахи, Имагожев Iалаудинах, Кокурхоев Османах, Албогачиева Тамарех, Костоев Ширванех лаьца. Школе да Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннача дуккхачар сурташ, документаш, письмош. Уж школерча «ТIема сийлен» цIагIа боча хеташ доададу. Къаьстта чIоагIа лог тохаделе юхасовц бераш г. Бердичеве дIавелла воаллача Дотмурзиев Ахьмада каш тIара дена лаьтта чуулача викатулкана юхе. Хаяури Лида президент а йолаш хиннача школе вIашагIъеллача КИД-о бувзам а тесса хадданза лелабаьб из турпала каша Iунал деча Бердичевски № 3 йолча юкъерча школа кидовлешцен пионерашцен. Шоашца вошал тессача школана баркал злара маIан долаш Дотмурзиев Ахьмада портрет дахьийтар совгIата назрановски береша. ХIаьта 9-ча Мае, Коталон 30 шу дузача дийнахьа, бердичевски берашкара цар шоай кулгашца хьадаь совгIаташ кхаьчар Ахьмада йишийга — Ювсапа Софиятага.

«ТIема сийлен» цIагIара экспозици тIа-тIа дукхагIа Iов. Масала, дукха ха йоаццаш академика И. П. Павлова цIерагIча I-Ленинградски Къахьегама Цеча Байракха орден лелаеча медицински института микробиологе кафедра ассистентагара нов. Бабковгара письмо денад школьникашка архивни материалаш чу а йоахкаш: фашистий карагIа еннача Тутаева Идриса Аьсетах, медицински Iилмай кандидатах, микробиологе кафедра ассистентах дола хIамаш дувца документаш, фотографеш, оригиналаши копеши.

ХIанз традиционни а хинна дIададахад вай мехкахошца — тIема ветеранашца Т. Албогачиевайца, Т. Мальсаговца, Н. Моревца, З. Ильясовца, А. Имагожевца, Дотмурзиев Ахьмада йишийца — Софиятаца, кхычарца вIашагIдетталулга. Царна дагадоагIараши цар оазаши пленка тIа дIаязъяьй кидовцаша. Цу дерригача хIамаша берий бехктокхам лакхбу, деган айлу, даьй традицеш лораси дIахо кхахьен догъоттийт.

ТIема-патриотически кхетам балара эффективни сакъердамен форма а хинна дIаэттад «Зарницен» «Орленоки» яха ТIема-спортивни ловзараш. Цар районни финалаш № 3 йолча школе хилар. Цига котъяьлар 7 «в», 10 «б» классашкара юнармейски отрядаш. Город Грозне хиннача «Зарница» яхача ловзара республикански финале яхьа цхьадолча тайпашта толамаш дахарах грамоташ елар юнармейцашта.

Традиционни а хинна дIаяхай вай даьй революционни тIемен сийлен моттигашка гIолла школа дешархоша еш йола походаш. Назрань—Армхи — ОлгатIе — Оалкам — Назрань, Назрань — Орджоникидзе — Майрамадаг маршруташка гIолла чакх а даьнна цу территореш тIа хинна турпала событеш йийзай берашта.

Коталон 30 шу дизара хетадаь дар района школай художественни самодеятельноста хьажар. Цига № 3 йолча школо хьалхара моттиг яьккхар. «Школьни шераш» яхача вокальни группой зIамагIйолча халхарий группой каст-каста выступленеш яьй района культура ЦIагIа къахьегама ветеранашцен тIемашка дакъа лаьцарашцен вIашагIкхийттача. ЧIоагIа сакъердаме чакхъяьлар тIеххьара республикански художественни самодеятельноста хьажар долча хана дешархоша яь выступленеш. Цига царна грамоташ а маьхера совгIаташ а делар.

Цу берригача балха кулгалду хьехархойи дешархойи комсомольски организацей комсомола комитето. Масала, берригача хьехархоша-комсомольцаша — семинарски группашка деша багIараша Iомаю проблема: «Марксистско-ленински мировоззренех кхебари дьинах юхедисараш дIададахара наькъаши». Семинарски групперча дешаро новкъостал ду берашта юкъе санна, иштта цар даьшта-ноаноашта юкъе а беш бола атеистически болх тоабара. Деша мел багIараш цIагIарча лекторей кулгалхой ба, цар дакъа лоац шоай микроучасткашка бахача наха юкъе атеистически знанешта пропаганда еча. Атеистически кхетам балара бу болх тоабара доккха новкъостал ду хьехархоша-комсомольцаша: А. Т. Мальсаговас, Н. Ю. Яковлевас, Л. Н. Горбатовас, М. М. Бакаева.

Пролетарски интернационализма уйланца бераш хьалкхедеш хилар хьахьоккхаш дола масал да школера дешархой дукха ха йоаццаш Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни района Майски юкъерча школерча берашца традиционни доттагIала фестивале вIашагIккхетар. Цига доттагIий болча хьоашалгIа баха бар назрановски кидовцаш, спортсменаш, художественни самодеятельносте дакъа лоацараш.

С. АЛИХАНОВ.

IИЛМА-ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС— ПРОИЗВОДСТВЕ

Iилма-технически прогресс дегIаккхувлара керттерча факторех цаI я тIа-тIа шерагIа яржаш латта изобретательни рационализаторийи творчество. Технически творчествана юкъе хьинаре дакъа лоаца нах кIезига бац «Грознефть» объединене предприятешка а. Фуд царна карагIдувлар, малагIа декхараш да цар кхоачашдераш?

Дукха ха яьккхар «Старогрознефть» НГДУ промысловикаша кIеж еттача мелови скважинашкара резервуарни паркашка йолхача линешкарча мехкдаьттах тайп-тайпара тухаш уваш хиларо мехкдаьтта транспортировка яран из лаьттан тIоанашкара хьаувзараи новкъарло еш. КIезига къахьега дезанзар управлене специалистий из кхоачамбоацар дIадаккхар духьа. Эггара тIехьа царна корайир маьхера решени — сепараторни установкашка мехкдаьттана дегидраци е, вешта аьлча, мехкдаьттах доалла хий лакха давлени а лоаттаеш хьадаха болабелар уж. Из вIаштIехьдаьккхараш ба опыт йола инженераш Ивински Константини Хачатуров Рафаэли. Цар вIаштIехьъяьккхача предложенех кхы цхьаькха а пайда баьлар. Мехкдаьттана дегидраци яро торо лу лакха дикал а йолаш потребителашта из дIатела. ХIаьта промысловикаша дIалуш дола мехкдаьтта хий дIадаьккха цIенен дикал лакха йолаши хиларах потребителаша 500 эзар сом преми еннай царна.

Бурув детта осташ, инструмент скважина чура хьалйоаккхаш обсадни колоннах дIахьекхалуш хиларах ханал хьалха кхоачалуш хилар мехкдаьтта лехарий балха чIоагIа Iаткъаш гIулакх дар. Из кхоачамбоацар дIададаккхара йIаьххача хана къахьегаш хилар «СевКавНИПИнефтера» технически Iилмай кандидаташ Карнаухов Леониди Киссельман Марки. Цар могадарах осташта лаьрххIа кийчъяь сплав тIаехка болабелар. Цо торо елар бурув тохача остехи обсадни колонехи пайда дуккхагIа ийбе. Иштта, Малгобекски бурув тохара балхий управлене гIолла кердача тайпара духхьал цхьаост кийчдарах 806 сом пайда хиннаб. ХIаьта еррнгача объединене предприятешка гIолла хинна пайда 287 эзар сомага дIаккхаьчаб.

ХIанз объединенерча оборудованена ремонт еча базе вIашагIъеллай бурувдеттача осташта Iилмахоша кийчъяь сплав тIаехка лаьрхIа участок.

Хьоаха ца еш йита йиш яц цу института Iилмахой кхы цхьаькха а изобретени. «Цементно - смесительни машинашта модернизаци ярца цхьана тампонажни маркхалаш хьадараи цар удельни дозал вIаштIехьдаккхаран йола устройство» яхаш я из. Цу изобретене автораш ба института отдела заведующи, технически Iилмай кандидат Маврийский Александри института сектора заведующи Лапченко Александри.

Бурув теха яьннача скважине чубетташ болча маркхало скважине еча тампонажах тийша да цо дIахо болх лерттIа белга. ХIаьта Iилмахоша вIаштIехьъяьккхача изобретене торо лу из гIулакх тешшаме чакхдаккха. Цунах мел боккха пайда баьннаб кхетаде хала дац укх цифрашка хьежача. 4,5—5 эзар метр кIоарга йола цхьа скважина яккхара паччахьалкхено дIадохийт 800 эзар сомагара 2—3 миллион сомага кхаччалца дола ахча. Iилмахоша вIаштIехьъяьккха тампонажни устройство балха юкъейоалаярах скважинашта тампонаж юха е езаш нийслуш хинна моттигаш дIаяьннай.

ХIаьта хьалхагIа объединене гIолла цу тайпара моттигаш нийслуш хиларах 250 эзар сом ахча доаде дийзар.

Объединене новаторашта юкъе белгала ба Малгобекски бурув тохара балхий управлене рационализатораш. Царех ва управлене технологически отдела начальник Кусков Александр. Цо вIаштIехьъяьхача рационализаторски предложенеех ткъаь итт совгIа яраш бурув толача объекташка шера 120 эзар сом пайда а беш балха юкъейоалаяьй. Цун предложенеех эггара беркатегIа ярех я опыт йолча инженерашца Темирлаев Сосланацен Бухаров Геннадецен цо вIаштIехьъяьккха эксплуатационни колонна чу насосно-компрессорни турбаш дикагIа дIаийсъяра хьакъехьа яр. Лаьттан тIоанашта тохкам бара Iочуяхийтача насосно - компрессорни турбай хьахадарах скважина чу диса дакъа хьадаккха торо а лу цу предложене.

Къаьстта дукха пайда боал цунах дукха сероводород йоаллаш дола мехкдаьтта доаллача кIеж еттача скважинашка. ХIана аьлча сероводородо метал сиха даарах, хьаьда а хьаьде, скважине Iочулег турбаш. Новатораша кийчъяьча рационализаторски предложене торо лу хьалхагIа санна а доацаш уж сихха хьалъараяха. Цу предложене шера беш бола пайда 70 эзар сом гаргга ба.

Цу тайпара мах бола рацпредложенеш кIезига кийчъяьяц А. Кускова. Цудухьа из мел вовзараш гIадбугаш хIама хилар рационализаторски балха тIа дика каялярах цунна республика Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни рационализатор яха цIи ялар.

Иштта Малгобекски бурув тохара балхий управлене болх беш ва технически творчества даькъе хьинаре къахьегаш вола управлене Центральни инженерно-технологически служба начальник Беков Ваха а. Цун тIеххьара рацпредложени бурув теха чаккхъяьккхача скважина чу деча цементни балхашца ювзаенна я. Йоаккхаш йола скважина ший проектни кIоаргалга а кхаьча обсадни колоннаш а оттаяь яьнначул тIехьагIа бурувдеттарий балха керттера дакъа дIадолалу — обсадни колоннаш Iозу а яхийта цементаж ю, цул тIехьагIа хьатIаотт бурувдеттараштa эггара бехктокхамегIа йола ха, тахка доладу мехкдаьтта тIоанаш. Рационализатора Беков Вахас боккхача лоархIамера предложени елар скважинана цементаж яра. Цо еннача предложенех маркхала хIара кубически метра лаьрхIа 20—30 килограмм ганарий чкъораш е херх хьекха хьаьнна гамаш етта йолайир. Иштта маркхал а беш еш йола цементаж Iалаьмате дика хул. Рационализатора Бекова еннача предложнех оттадаь цементни тIаьш балха тIа тешаме хул, цхьаккха тайпа хьем ца беш мехкдаьтта тIоанаш тахка вIаштIехьдоалийт цо. Шера цу кердачо паччахьалкхенна беш бола пайда 11675 сом да. Малгобекски УБР бурувдеттачо Дмитриненко Александра еннача рационализаторски предложене шера беш бола пайда 3650 совгIа сом да. Тишъеннача турбаех химически реагенташ дIаоттаяь лоаттаяра йола сборни-разборни склад хьаяра йола керда реконструкци кийчйир цу предложенех. Из бахьан долаш дикка кIезигьеннай эехьа йовш хинна химреагенташ. Из керда конструкци юкъекхухьаш я массайолча буровой объекташка. Октябрьски бурув тохара балхий управленерча технологически отдела начальника Суховерхов Виктора, технически отдела инженера Филин Петра еннача рационализаторски предложене шера паччахьалкхенна беш бола пайда 95374 сом да. Скважина йоаккхача бурув тохача хана ствол гоамлургйоаца гIулакх вIаштIехьдаьккхад цо.

Р. ТУРЛОВ,
«Грознефть» производственни объединене технически отдела начальник.

Грозненски экспериментально-механически заводе къаьстта дика къахьегаши ший декхараш дизза кхоачашдеши хиларца коллективе сийдеш ва фрезеровщик Сущенко Валерий Алексеевич. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 125 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: фрезеровщик В. Сущенко.

И. ПЛИЕВА сурт.

Доазол дехьара

Болгаре доазонел гаьнна арахьа а йовзаш я Пловдивски йоазув ду машинаш еча завода продукци.

«Марица-41» яха керда модель доазол арахьарча заказчикашна дика лоархIаш я.

СУРТА ТIА: производства мастер Г. Хаджийски, бригадир А. Карадиков, контролераш Г. Стойменови Г. Крушевойи СССР яхьийта кийчъеча машинашка хьежаш боахк.

БТА — ТАСС сурт.

КАРАЕРЗАЯЬЙ..!

Кхо цIокъ — уж мара кхы юкедиса хIама дац цхьан хана дуккха хиннача. Ява яхача индонезийски гIайрен тIа лийнна «джунглей аьлий» фух. Уж хIанз укх сахьата дийна да, цхьабакъда Сукамаде яхача моттига гонахьарча заповедника листача тропически петарашта юкъе чудахад уж, шоашта дукха езаена моттигаш йита а йита, кхы цига Iе йиш ця а хиъна. «Яванойн цIокъий фу халанн латт. хIаьта уж кIалхара дахара хIама де йиш йолаш а дац», — халахеташ доглоахийла яйнаи дувц цигарча зоологаша. «Цивилизаци» оалаш йолчо хIалакдаьд уж. Из бахьан долаш джунглеш «караерзаю» сурташ дикагIа дахар духьа паргахьа мара йоаца моллагIа дийна хIамаш йоаеш болча дуккхача, когашкара дешз керте баллалца герзах тоабеннача туристашен тамашийна хIамаш гойталга дезаш болча массе тайпарча нахех. Цул совгIа, Индонезе тIа-тIа шерагIа ярхаш латт браконьерствон паргахьа мара доаца оакхарийи оалхазараши контрабандагIа доазол дехьа кхухьаьлгеи.

Заповедника, цига гIулакх дерех цхьаьне яхачох, ца доадеш диса цIокъаш моцалла дайна дала доахк. дукхагIа йолча хана царна яа кIеззига мара ца нийслуш йоле садоахка хIамаш а юаш. Цхьа тIа яьлча дувцарахи книжкаш тIарен мара ха йиш хургьяц из низ болеи тоам болеи аьхка цхьан хана Яве даьхалга. Иззамо бала тIабессаб Бали яхача гIайрен тIарча цар фух да-рашта а.

Саг гаргакхачар бахьан долаш кхерамеча хьал тIа нийсъеннай Индонезе иштта орангутангаши Iалаьмате йоккхий богаъхьидаши, носорогаш а ялсамалера оалхазараш а.

Кепайоазон викалашта шеихьа интервью луш, акха хьайбаш лоралара дешашта йолча индонезийски департамента керте латтача М. Прийонос аьлар, Индонезера наггахьа мара доацача хьайбай тайпаш фу ца халийташ лелийтара заповедникий моттигаш шерьелаьрхIал. «Цхьабакъда, нагахь санна оаха цiарна кхыметтел дикагIа мел дола лаьтташ дIаделча а доглоахийла геттара кIезигагIа хургья хьайбай фу ца халийтара. ГIулакх доргдола нах эшшача боарамe лелабара ахча дац тхога, — йоах цо. — Дагалохийтача кхоачам ба; 50 эзар гектар моттиг дIалоацача Сукамаде заповедника еррига штат ши саг мара ца хилар. Наггахьа мара доаца хьайбаш лохка а лохкаш ахча даха ловраш дуккха а дукхагIа ба!»

Ю. РОДИОНОВ. (ТАСС).

Агадир — Марокка город

Форда йистерча лакхачеи нрачеи гув тIара дIахьежача хьаделлалу Атлантикагахьара сурт. Маьлхо къоагаяь океана тIехе бIарг ма-кхоачча дIаулл лепаш. Гувна юххье тIа дагIийса хIанз а латт ширача португальски крепоста — форда йистацара къилбаседаафрикански мехкаш хьа а лувцаш европейцашна колонеш яь хилара мотт ца лувча теший къаьнара, кхо метр сома тIох детта пенаш.

Iоа кIал, гувна юхе, шерача бухтана гоннахьа, юхь океанагахьа а йолаш, яьржа улл кIайча тIох етта йоккха город. Из я Агадир — Къулбехьен Марокка йоккхагIа йола порти столицеи. Лакхача гув тIара городага хьежача хана ши-шегIа уйла тIассц хьа Iарбий кхыча городашка санна укхаза е къаьнара улицаш а, е готтига коргаши дIаягIаш лабилгаши йола цIенош а, е тIо теха хьувзаш йолха улицилгаш а тIехьа малхбоалехьарча мехкий массаза а хулаш йола «медин» яха кварталаш а ца хилара. Даим баьццара латтача листача бульвараш тIа, шерача парковн аллешттеи авенюштеи юкъера лакха урагIъяха латт шаьра тховнаши вIаштIаръяь балконаши йола хIанзара гостиницаш, банкийн акционерни обществайи здонеш, моттигерча хьал дарий боккъал башха особнякаш.

Кхыметтел маьждигий мимараш а массаза санна центра юкъе доацаш юстара да.

ХIанзара Агадир йилла цхьа пхийтта шу мара даьннадац. Историе учебника тIара вайна йовзаш йолча, дунен хьалхара тIом болабалале хьалххагIа Къилбаседен Африке колонеш къувсаш империалистически державашта юкъе лаьттача довнашна ювзаеннача а «агадирски дов» е «пантера тоссаялар» аьнна цIи дIаяхача а эпизода хIанзарча Агадираца дувзаденна хIама дац. Из цIи а йолаш хьалхагIа хиша город 1960 шера 28 февралe тамашийна чIоагIа мохк агар бахьан долаш массехк минут ялалехьа лаьттан букъ тIара дIаьлар. Къаьнара Агадир шийна чуваьхача 15 эзар сагаца цхьана лаьттах яхар. Духхьал из хишача моттиге хIана яьяц аьнна хьалъяьй керда город.

ХIанз а тIехьа дог тохаделе хьоаю марокканцаша «агадирски катастрофа». Цулкхьа лаьттанна кIалха хIара керда чиниг массаза тох — хIаьта Марокко мохк агача зоне ма улий — уззара бувл цига баха нах. Укх мугIарий автора тешхила вийзав 1969 шера. Агадире мохкаьгачул тIехьагIа нийс шу даьлча хьалхагIа а санна 1969 шера, 28 февраль да яхаш тховсара, лаьтта кIал еттача чиргаша мехка баха нах коргагIа баьхача хана. Ираза хIанз мохк агара бух океана юкъе, марокканск берда йистера пхи бIаь километр гаьна бар.

Кхыйола марокканск городаш а санна, чухьа лела гIулакхаш бе-бе долаш город я Агадир. Гув тIара вайна бIаргайна форда йистацара тоаенна центр ма-дарра аьлча арепдагIа кхыча мехкий туристашта дIаеннай, хIаьта уж город хьалийзе хул бIаьччача шера. Совхха 200 эзар гаргга турист хиннаа Агадире вена — хIанз городе бахача шиъ нахал шозза дукхагIа.

Цхьабакъда туристски Агадир чакхйоаллачара дIайолалу къахьегача халкъа кварталаш; пергIато чуйоацача кIопилгашка-цIеношка, тIанк аьнна хьалйизача ах баьдеча баракашка, духхьал «биндонвиллий» боангашка готбенна бах марокканск Агадирера дукхагIа бола нах. Уж ба цементнин консервнии заводий болхлой, порта докераш кемаш тоадераш, мастерскешка балхаш дераш, лоалламбоаца дохка-эцар дераш, пхьараш, сезонии юртбоахама болхлой, кхыча мехкашкара баьхкараштен моттигерча аьлаштеи чулаттараш, духхьал къеи мискеи мел бараш.

Чуiе моттигаш хьа ца кхачар, городе бахача нахах 20 процент хьабе болх боацаш хилар, во медико-санитарни хьалаш, школаш ца тоъар, хIамаш маьха еза хилар — иштта я, «Опиньон» яхача газето яздечох, Агадира вахача мугIарерча сага лена хьалхашка уатта керттера проблемаш.

Йоккхий доходаш телача туризмал совгIа, ший чкъаьрий промышленностаца а йовзаш я Агадир. Сатессача дена бийса яххалца порта акваторе боал тувсаш лел чкъаьрий доаха бIаьш моторни кемаш, парусникаш, лодкаш. Бераштa юхе гIолларча океана хишка дукха ла гIорлаьнна атлантически сардинаш, тунец, макрель яхá а кхыдола а башха-дика чкъаьрий. Хержачул тIехьагIа портера доагIашехьа а чкъаьрий консерваш еча предприятешка долх. Городе ткъаь пхиъ я уж. Виъ эзар болхло ва консервашйи чкъаьрий хьоараш чкъаьрий чакхдоахаш. Персонала кхаь даькъах ши дакъа — кхалнахи кхуваш боагIараши. Агадирс хишна ца Iеш чкъаьрий чакхдоаха заводаш я городашка Касабланке, Софе, Аль-Джадиде. Чкъаьрий консерваш доазол дехьа йохка кхахьийтара дунен тIа эггара хьалхара моттиг лоац Марокко. Марокканск этикетка тIалатта сардинаш мехка доазопел гаьнна арахьа, цу даькъе вайнита, Советски Союзе а довзаш да.

Агадиро лоархIаме моттиг дIалоац Суся Масап яхача беркатеча атагIенашка шортта хьахулв соми хьалха хьадоала баьцадзараши Марокко дохка кхухьийтача. Цига кхеб цитрусови сом, маслинаш, миндаль, финикаш, бананаш, баклажанаш, помидораш, спаржа, бобови культураш. ХIара шера юкъера лаьохIача 200 эзар тонн гаргга керда доазол дехьа бохка кхухьийта керда соми баьцадзараши чакхдоал агадирски порте гIолла.

Цитрусови сом чулоаттабе лаьрхIа промышленни холодильник болх бе йолаялийтар дезде нах вIашагIкхийтар дуккха ха йоаццаш Агадира порте. Из хьалъяьй лоацачa хана цхьана торгово-экономически гIулакхаш леладара хьакъехьа яьча советско-марокканск соглашенега хьежжа советски специалисташа дакъа а лоацаш. Иззамо холодильник Кособланка порте хьалхагIа а хьалъяьй вай мехко техническн новкъостал а деш. ТАСС корреспондентаца къамаьл деча хана цитрусови сом яйбаран экспорте кхахьийтаран йолча марокканск пачхьалкхен Управлене генеральни директора заместителa Мухаммед Бенишa белгал ма-даккхара, порташкара ши холодильник болх бе йолаялийтаро новкъостал ду Марокко дегIайоалаяра планаш чакхъяхара, цо хьахьокх цхьана леладеча советско-марокканск гIулакхий масалех цаI.

Туристски, аристократически Агадир геттара хьалха. Атлантически океана кизга санна йолча хий тIехенах малх хьокхабенна дукха ха ялалехьа тхьовс. Къахьегача Агадиро цул тIехьагIа а гаьнна дIахо хьу ший хьинаре вахар. Бийса яххалца болх кхехкаш латташ хул порта причалашка, чкъаьрий консерваш еча фабрикашка, цементни заводашка, городa гонахьарча транспортий магистралашка, города мастерскешка

Агадир—Рабат.

И. БЕРЕЗНИКОВСКИЙ, ТАСС корреспондент.

БIаь шера яха завод

Предприятешта юкъе а, нaха юкъе санна, дуккхача шерашка яхараш я. Царех хIанз бIаь шу дузаш йола венгерски оптически прибораш ю завод «МОМ».

Цу предприяте истори айхха дувзаденна да гIорваьннача венгерски физика Этвеш Лорандай цIераца. Цо предложени еннай «механика карагIдаьнна керда мел дар довзаш, моллагIа аппарат чертежах е Iояздаьчох хьае ховргдолаш» болхлой бола учебни мастерскеш вIашагIйоккха аьнна. ТIехьагIа цу мастерскешка Этвеша хьаяьй хьалххара гравитационни вариометр. Ха дIа мел йода цига хьахиннай вай хаьара предприяти, цул совгIа цига прибораш ю лакха квалификаци йола кадраш а кийчъю. ТIехьагIа цу база тIа хьахиннай нийсача механика Институт.

Кхыча мехкашка йохкаш дикка пайда беш хиннача вариометрел совгIа институто заводо дешаран тохкамаштен лаьрхIа итташ кхыйола прибораш хьаяьй. Цу шерашка «Дешари производствои» яха дешаш «МОМ-а» девиз хинна дIаэттад. Бакъда, зIамиген кIезига пайда луши йола из, дуккха а кхыйола предприятеш санна, капиталистически конкуренци йолча хьалашка кIаллисар низ болча треста. Ткъаь иттлагIча шерашка «МОМ-ах» Цейса - Герца оптически синдиката филиал хул.

ТIема хана «МОМ» фашистий дIаяхьа е эккхийта вIаштIехьдаьннадеце а чIоагIа йохаяь хиннай.

— Юххьера дIадоладала дийзар тха, — йоах хьалха механик хиннача завода генеральни директора Пош Дьюлас. — Хьалхара кортамукъален первомайски демонстраци йолаш дIахьокха цхьа мегаргйола изделии хиланзар тха. Бакъда цхьа шу даьлча завода еррига дехаш продукци арахецаш яр. Тха болхлоша хьинаре къахьегар бахьан долаш хилар из. ХIанз оптически измерительни прибораш, линзаш, теодолиташ, ультрацентрифугаш, кхыйола «МОМ» яха марка йола нийсача механика изделеш итташ долча доазол дехьарча мехкашка йовзаш а чIоагIа хоатташ а я. 400 тайпа продукци арахец оаха, массахана керда ювлаш а я из — пхе шера ах хилала. Массе хана арахецаш йолча продукцена укх тIехьарча шерашка дуккха кердаяраш тIакхийттай: лазераш, медицински прибораш, кхыяраш. ХIанз а «Дешари производствои» яхача тхоай девизагIа къахьегаш да тхо. Уж ши декхар да а да Iилма-технически прогресс лелаер...

Боккхача безамца бувц укхаза хала тIом чакхбаьннача шерашка завода болх вIаштIехьбаьккха советски доттагIий

— ТIом йистебаьнначул тIехьагIа тха хинна хьалхара директор советски специалист Константин Смирнов вар, — дувц завкома секретара Марошн Каройя. — Из саг дика организатор, профессиональни говзал йолаш, наха дукха везаш вар. Боккхача лоархIаме дар кердача социалистически ларда тIа болх вIаштIехьбаккха цуй хар. Из фу яхилга да? Из валехьа, масала, тхо дукха кхеташ дацар къахьегама энтузиазмах. ХIаьта цхьа сиххa чакхдаккха деза заказ кхаьчача эггара хьинар долча Матэ Залка цIерагIча бригадана из дIатIадиллар Смирнова. Iуйрийна эшаш йола оатхалаш кийча яр. Советски специалисто баркал а аьнна кердача, социалистически мораль йолча наха санна цар къахьийгад аьнна, аьлар.

Цу хана, ткъаь итт шу хьалха, кIезига бар цу тайпара нах. ХIаьта хIанз — эзараш ба. ТIеххьарча ткъаь шера арахеца продукци ялхазза дукхагIа хилар — производство дегIаахарах хинна Iац. 1950 шера денз «МОМ-а» коллектив цкъа аьккха Iиннаяц хьалха латтача предприяте цIи, цунна тийнай карара кара тела Ерригвенгерски профсоюзий Советеп ВНР Министрий Советен байрахх, хIаьта 1969 шера завод социалистически къахьегама предприяти хиннай.

Юбилея сийна шерра яхь яьржай заводе. Хьалха санна коллектива декхараштa юкъе керттера шиъ да — планови заданеш тIеххоачашъяри (46 миллион форинта) профессиональни говзал лакхъяри. Фрезеровщика говзал караерзаьяча токарий бригадира Ференца Тота болам шерр хьаллаьцаб предприяте. Бригаде волча 13 сагах итт квалификаци лакхъяра курсашка дешаш ва. Сабо Белас кулгалдеча литейщикий коллективо шера миллион форинт кходайта торо луш дола кердадар балха юкъедоаладаьд. Ференц Дегена бригада балха моттиг керда тайпара вIаштIехьйоаккхилга юкъедоаладаро цу коллектива къахьегама овсарле 33 процент лакхъяьй.

Дешар, балха юкъе кхахьа кердадар лахар, ший болх безар — уж оамалаш йоахк «МОМ» завода коллективах Укхаза хIара виьлагIвар дешаш ва, 253 болхло заводе 30 шера болх барах ветераний дошо гIозараш денна ва.

М. ПОПОВ. (АПН).

ПАТРИОТАШ КХЕБУ

Дешархой хула цхьа моллагIъяр санна яц Грознерча № 12 йолча юкъерча школера тIемеи къахьегамеи сийлен музей. Йоккха зал хьалйиза я цу чура исторически материалаш, экспонаташ. Цига да НохчГIалгIайчеп эггара хьалхарча комсомольций портреташ, цар ячейкаша кулакашца лоаттабьча классови къовсамах йола материалаш. Музея зала цу йоккхагIа а сийрдагIа а йола моттиг дIалоац Сийлахьвоккхача баьчча Ленина вахарахи цун революционни гIулакхехи долча стендо.

Ше къаьстта кийчдаьд Советски Союза Турпалах Нурадилов Ханпашах дола стенд. Цига да Ханпашас тIеххьара фашисташта дуьхьал Сталинграда юхе тIом беча хана цул хиннача пулемет тIалаттача тачанка сурт, из юкъе хиннача эскара даькъа парторганизаце секретарь хиннача Глущенко Яков Макаровича портрет, цо турпалах шийна дагалоагIаш дувцаш дола каьхат, Нурадиловх лаьца кхыча командираша дувцараш тIадола кхыдола йоазош.

ТIом лаьттача шерашка цу школера фронте бахаб цун дешархой Л. И. Царицынский, Г. Ф. Галкова, М. Н. Ганцева, Л. Некрасова, кхыбараш. Царех хIаране вахарах дувцаш йола материалаш кийчъяьй школа комсомольцаша, пионераша. Цу гIулакха къаьстта дола истол оттадаьд, кизгаца къайла яьшка тIа а оттаяь, Iочуххьожачоа уж бIарга а гургйолаш.

Музее боча кийчдаьд цу школера яха, фашисташта турпала дуьхьал лаьттача, Пскова юххе цар лаьца набахта елла, къиза йийнача комсомолках Некрасова Ленах дола стенд. Цу тIа да тIем тIа яхалехьа цун хиннача вахарах, из йовзаш хиннарашта а цуьнца цхьана тIом баьрашта а Ленах дагадоагIараш, цун портрет.

Из фашисташта бата тIа тугаш а детташ еннай, ший дIадийхка хинна кулгаш тIакховдаде йиш а йоацаш.

Некрасова Лена деша яьгIа класс (цу хана кабинетни система яцар), из ягIаш хинна парта хIанз а долаш да школе. Цу классе дешаш хила, Лена яьгIача парта тIа вагIа бокъо яккхара яхь лоаттаю школе. Цун портрет доал классе хьалтеха. ХIара денна бераштa дагалохийт цу сурто Даьхе дукха езаш, цунна эше са дIадала а кийча волаш хила.

Некрасова Ленах лаьца патриотически сочиненеш язъю школе, Иштта яр пар яаьнь «Вахар, хьона дагабоагIий хье лорадеш байна салтий» яхаш хиннар.

Гитлеровцаш вай республикана гарта гIертача хана, уж Грознена тIакхувда болабелча, Нохч-ГIалгIайчен столица лораеш хиннарех цаI яр 308 йола МВД полк. Цу полка тIема гIулакхех а цунна юкъе хиннача нахах а йола кхоъ стенд я музее. Боккха бувзам лоаттабу пионерашеи комсомольцашеи цу полкаца хиннача бIухошца. Уж дукхагIча даькъе Москвереи Грознереи нах ба. Уж хьа а лехаб, вIашагIа а техаб цIе лер йоахараша. Цу полкаца хиннарех 287 саг лехав цар дийна а тIем тIа вийна а. Уж лохаш кхоъ тIема сийлен поход яьй цIе лер йоахараша цар тIом баьча моттигашка: Грозный, Кропоткин, Краснодар, Ахтырский, Крымск. Бераша къаьстта чIоагIа теххар цу полко эггара низкъала а халагIа а тIом баь йола Крымске юххера тIема хана «Голубая линия» оалаш хиннача моттигера 141-гIа йола лакхале. Цигара дукха трофейни хIамаш, корайир царна. ХIанз уж музее я.

Цу полкаца хиннача, хIанз воккха Iилмахо волча Букштинов Алексей Даниловича шеяздаь шиъ книжка дайтад музейна, ший автограф а йолаш. Иштта даххийта да цу музеера цу полко баь тIом бувцаш дола «Беспримерный подвиг», «Битва за Кавказ», «Репортаж с фронтов войны» яха книжкаш а.

Пионерашеи комсомольцашеи шоаш болча каст-каста хьех революце, тIема, къахьегама ветеранаш. Царга дувцийт тIем тIа а къахьегача а шоашта карагIдаьнна денале гIулакхаш. Иштта школе уж болча хьоашалгIа баьхка хинаб граждански тIом болча хана Гроане бIаь дийнахьа лаьттача тIем тIа хинна Дмитрий Васильевич Кочетков, Советски Союза Турпалаш «Родина» совхоза директор Крутов Петр Максимович, Грознески мехкдаьтта института преподаватель Абрамов Шатиель Семенович, йовзаш йола разведчица Абалова Ксения Николаевна, кхыбараш.

Цар а шоаш тIем тIа лелаяь хIамаш еннай музейна. Масала, цига я инарал-майора нов. Попкова енна, тIем тIа ше лелаяьча маузера хумпIар, тIорми, кхыяраш.

ЧIоагIа къахьег музея болх тоабара цун заведующе хьехархочо Щелканова Маина Семеновнас. Боккха теркам тIабохийт цунна школа дирекце (директор Алмазова Мирит хан), партийни профсоюзни организацеша.

Цу музейга хьажа ух НохчГIалгIайчера меттел лоалахарча республикашкара делегацеш а. Укх иттех шера цига вена хиннав 8 эзар совгIа саг.

Хьалхувча тIехьенна тIема патриотически кхетам балара болх дика барах школана еннай ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома, ВЛКСМ ЦК, ДОСААФ ЦК, Советски Союза тIема ветераний Совета, Ерригсоюзни тIема похода Централънни штаба сийлен грамоташ, кхыяраш. Царна кIала кулгаш яздаьд мехка а доазол дехьа а цIи хезача наха: Маршала И. Х. Баграмяна, инарала Батова, Советски Союза Турпала Маресьева, кхычар.

Цу музея коллективо хIанз иштта йода музеяш шоайцига хьаяра шефски новкъостал ду вай Нохч-ГIалгIайчен, лоалахарча республикай, Пскова, Москвай школашта.

Ю. ЮСУПОВ.

ЦIаькха а лаь саг

Сел дукха ха йоаццаш а тIехьа австралийски газетий оагIош тIа хIара денна арадуалар теркам тIаозаш дола аькхан хьисаперча къайлагIарча адамах дола хоамаш. Цун йоккхий лераш цкъа санна дуккхаза а корая Квинсленд яхача австралийски штата лоаман районашка а Тасмания яхача гIайрен тIа а. «Лаь саг» бIаргавайначa наха даь къамаьлаш а дар кепадетташ. Цхьабакъда из тешшаме волаш хилара, духтIавоаккхаш дола бакъдараш хьахьокха ца хиларах газеташ дешарий теркам юхабаьнниаб.

ХIаьта а, йови — иштта оал австралийски «лаь сагах» — волаш хилар бакъдеш йола факташ кIезига яц австралийски Iилмахошка. Керда Къулбехьен Уэльс яхача штатерча естествении историе музея директора Рекс Гирлоус йоах, 1795 шера денз белгалбаьккха йове хьакъехьа 3000 совгIа хоам ба. Цул совгIа, юххьанца денз Австрале баьхача наха из хьехаваь моттигаш а я.

«Йови» яхача деша юххьанца денз баьхача наьха метталара маIан дича, «воккха ваьнна саг» яхилга да из. Австралийски Iилмахошта хетачох, лакхача лоамашка бахаш бола йовеш, гучох, дIаьха Iаьржа чеш тIададьнна ба, хIаьта кIеззига лохехьа бахараш тIабаьнна чо лоацагIа болаш ба. Хетачох, шинъи ахи метр лакхава йови. Кувгаш луазаш да цун дIа-юха лелар. Цун кхача керттерча даькъе акхача сомахи цхьайолча гаьний мошача коастахи латташ ба. Бийша гаьнаш тIа, чхарий тархеш тIа, хьахарашка бада йовеш, цхьабакъда массаза а хина гаьна боацаш.

Гирлоуса хетачох, йови — ша бале хьалхарча ханара, вай деноцка хьакхаччалца дисача, Азе даьхача сага хьисаперча доккхача маймала тайпа да. Цхьаболча Iилмахошта хетачох, йовей хьисапера хIамаш Австрали Евразех дIакъасталехьа йолча ханашка кхыча континенташка а яхаш хиннай.

А. АРГУНОВ. ТАСС.

ПЕКИНЕ ХИННА МИТИНГ

ПЕКИН, 24 октябрь. (ТАСС). Тахан Пекине Тяньаньмэнь яхача майда тIа КПК ЦК Председателеч КПК ЦК Военни Совета председателеи гIулакхашта Хуа Го-Фэн дIатIавахийтара хетаяь дуккхача наха дакъа а лоацаш митинг хилар.

Митинге къамаьл даьча КПК ЦК Политбюро члена, Пекински ревкома председатела У Де хоам бир Хуа Го-Фэн цу гIулакхашта дIатIабахийтарах йола решени КПК Центральни Комитето 7 октябре яьй аьнна.

У Дэ чIоагIа критика йир «Виъане группировкана» — Ван Хун-Вэна, Чжан Чунь-Цяона, Цзян Цина, Яо Вэнь-Юана, У ДЭ ма-аллара, вIашагI а кхийтта «парти екъара тIабергзабаь сектантски болх» лелабар, «интриганство а лелаеш, центре а моттигашка а дуккха партийни, правительственни, тIема гIулакхашта бола кулгалду новкъостий вIабаха гIерташ, партеи пачхьалкхени доал низагIа бе долла гIерташ»хилар бахьан долаш.

Цунах дийцар митинге кхыча ораторaш а.

Митинге бар Хуа Го-Фэн керте а волаш КПК кулгалхой.

Ерригсоюзни фестивала шоллагIа тур

СУРТАШ ТIА БА: Отябрьски района 5-ча горбольница болхло нов. Образцовай Старопромысловски района Пролетбата цIерагIча культура ЦIен. артистка нов Марчеван. В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Островский. Фильм-спектакль. 14.00 — Iилман-популярни фильм. 14.20 — «Эрсий бакъдар». 14.45 — Б. Т. «Наьна школа». 15.15 — Б. Т. «Бажова дувцараш». 15.45 — Б. Т. «Iилма, техника, прогресс». 16.15 — Б. Т. «СССР халкъий иллеша хьалхараши». 16.45 — Б. Т. «Москвичий балха тешам». 17.15 — Б. Т. Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массава а». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. Кагирхошта йола ашарий сайренаш. 19.30 — Б. Т. Хоккеях йола СССР чемпионат. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Хоккеях йола СССР чемпионат. 22.05 — Б. Т. ДоттагIий юхь-сибат. Передача дIахьу йовзонхочо Алексина. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Комсомола хьахиннача Денга. «Хьа орденаш, комсомол» яха документальни фильм. 1I-гIа сери. 18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — ХIара балха денна — дикала Знак. Грозненски ремонтно-механически завода къахьегамхой болча (нохчий меттала). 19.40 — ЗIамига бераш, шоана. 19.45 — «Федотов». Нурадилов Ханпаши цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театра «Безам а, чIуг а» яха спектакль.

27 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массава а». 10.15 — Джон Рида вахарцара а творчествацара а оагIонаш. 11.00 — Б. Т. «Кинонкъбархой клуб». 14.00 — Б. Т. «Харасовай тохкам бу ха» яха телевизионни документальни фильм. 14.15 — «М. Рыльске творчество». 15.00 — «Хьалхалаттарий сийле» яха телевизионни очерк. 15.30 Б. Т. «ВорхIнегара дене ткъаьннега кхаччалца» яха художественни фильм. 16.45 — Б. Т. «Iилма — тахан». 17.15 — «25 сахьат». Информационни выпуск. 17.30 — 76-ча шера ялат чуэцар. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. СССР Лакхехьарча Совета депутаташта дош да. 18.45 — Б. Т. «Дунен халкъий творчество». 19.15 — Б. Т. «Спортлото» тираж. 19.24 — «Ливана сатем бохбер а сатувсар а» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.55 — Б. Т. «Уж ладувгIаш боаца къонгаш ба» яхача телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. 1-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Останкинера концертни студи. Кирова цIерагIча оперен балетен Ленинградски Академически театра солистий концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Комсомола хьахиннача Денга. «Хьа орденаш, комсомол» яха документальни фильм. 2-гIа сери. 18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Поэтах Яндиевах дола дош (нохчий меттала). 19.15 — «ЗIамига бераш, шоана».

РАДИО

26 октябрь.

6.30 — Хьайбаш Iана доакъарашца Iалашде, Сунженски районера передача (эрсий меттала). 7.20 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 7.32 — Хоамаш. 8.25 — Лирически ашараш (гIалгIай меттала). 8.45 — Халкъий доттагIлен истори. Исторически Iилмай доктора Виноградова выступлени (эрсий меттала). 9.15 — Тха почта (эрсий меттала). 9.30 — «ХIанзарча ханара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 16.00 — Берий хьакъехьа боккхийчарна. Даьшта-ноаношта йола передача (галгIай меттала). 16.15 — ХIама кходара тIехьа. «Дукха хIама кходу мастер». Гудермески локомотивни депора передача (нохчий меттала). 16.30 — «Хьалхалаттача свеклаш лелераштa» дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

27 октябрь.

7.20 — «Грозненски рабочий» газета обзор. 7.26 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.32 — Хоамаш. 8.25 — Сийлахь-боккхача Октябра толамца пакъагIоргда Къахьегама рапорташ (гIалгIай меттала). 8.40 — Композитора Шахбулатова иллеш (нохчий меттала). 9.15 — Партийни пачхьалкхени аппарате балха ленински принципаш. Беседа (эрсий меттала). 9.30 — «Цхьан дезале» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 9.50 — Ашараш (эрсий меттала). 16.00 — Юрта Совета балха денош. Ачхой-Мартановски районера передача (нохчий меттала). 16.15 — Социалистически яхьа хьалха. Нохч-ГIалгIай Химзаводера передача (гIалгIай меттала). 16.30 — 1-ча йола гIишлон-монтажни управлене бригадир Аристов. Радиоочерк (гIалгIай меттала). 16.45 — Доакъарий цехаш кийча йий хьожаш. Грозненски районера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха йоачаи а йолаш тайп-тайпарча оагIонашкахьа секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике гIолла 5—10 градуси, Грозне 7—9 градуси йIовхал а йолаш хилеи тарлу.

Кховна кIезиг-дукха йоачаи а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доллаш тэйп-тайпарча оагIонашкахьа секунде 3—7 метр чIоагIа мух хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5 градуси дийнахьа 5—10 градуси йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1977 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъяча предприятешкарча, вахара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиги; ах бетта — 1 соми 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬ ЯЗЛЕ!

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-йэтаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; партийной жизни и культуры— 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05520 «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва Грозненский рабочий», Маяковского, 92. Заказ № 7994